

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MERLE SÄÄVUORI

Suomen valtion kustannustuki yri- tyksille

Covid19-pandemia

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2021

Tekijä Säävuori, Merle	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Huhtikuu 2021
	Sivumäärä 48	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Suomen valtion kustannustuki yrityksille -Covid19 pandemia		
Tutkinto-ohjelma Liiketalous, Yrittäjyys		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä tarkastellaan vuoden 2020 ja alkuvuoden 2021 aikana yrityksille tarjolle tulleita Suomen valtion myöntämiä koronatukia. Tarkasteltavana on erityisesti kustannustuki, jonka kaksi ensimmäistä hakukierrosta tulivat yrityksille haettavaksi heinäkuussa 2020 ja joulukuussa 2020.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on antaa kokonaiskuva yrityksille suunnatuista koronatuksitoimista sekä selvittää miten kustannustuki toimi, paljonko sitä jaettiin ja mitä mahdollisesti olisi voitu tehdä toisin ja miten tukitoimia voitaisiin jatkossa kehittää. Opinnäytetyötä tehtäessä kustannustuen kolmas kierros on valmisteilla ja siihen tehtävistä muutoksista neuvotellaan.</p>		
<p>Asiasanat koronapandemia, kustannustuki, COVID19-pandemia, yritys, yrittäjyys, valtion tuki</p>		

Author Säävuori, Merle	Type of Publication Bachelor's thesis	Date April 2021
	Number of pages 48	Language of publication: Finnish
Title of publication Financial Cost Support for Businesses granted by Finnish Government due to the Covid19-pandemic		
Degree program Business Administration, Entrepreneurship		
Abstract The Thesis examines the Financial support for businesses, granted by Finnish Government, due to the Covid19-pandemic in 2020 and beginning of 2021. The focus is on the Business cost support. First two rounds of Cost support came applicable in July 2020 and December 2020. The aim of the Thesis is to give an overall picture of different financial support possibilities for companies due to the Covid19-pandemic. The goal is to find out how the Business cost support worked, how much it was granted, and which things could have possibly been done differently and how they could be developed in the future. While working on the Thesis, the third round of Business cost support is being prepared and under negotiations.		
<u>Key words</u> covid19-pandemic, corona, business cost support, entrepreneurship, government support, business		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 COVID19-PANDEMIA SUOMESSA JA MAAILMALLA 2020-2021	7
3 YRITYKSET JA YRITTÄJYYS SUOMESSA	9
3.1 Erilaisia yritystukimuotoja Suomessa	11
3.1.1 Starttiraha.....	11
3.1.2 Palkkatuki	11
3.1.3 Kehittämisyavustus.....	12
3.1.4 Kehittämispalvelut.....	12
3.1.5 Business Finlandin rahoitus.....	13
3.1.6 Finnvera	13
4 COVID-19 PANDEMIASTA JOHTUNEET TUKI- JA AVUSTUSTOIMET YRITYKSILLE VUONNA 2020 - 2021	15
4.1 Ensimmäiset haettavaksi tulleet koronatuot	16
4.2 Kustannustuki yrityksille	18
4.3 Muut tukitoimet yrityksille vuonna 2020.....	18
4.4 Tukitoimet vuonna 2020 muissa Pohjoismaissa ja Euroopassa.....	20
4.5 Tukitoimien markkinointi & näkyvyys mediassa vuoden 2020 aikana	21
4.6 Yritystukien takaisinmaksusta	23
5 KUSTANNUSTUKI YRITYKSILLE ENSIMMÄISEN KORONAVUODEN AIKANA	25
5.1 Kustannustuen ensimmäinen kierros.....	26
5.1.1 Haettujen tukien määrä, hylätyt ja hyväksytyt hakemukset – 1. kierros	27
5.2 Kustannustuen 2. kierros	29
5.2.1 Haettujen tukien määrä, hylätyt ja hyväksytyt hakemukset – 2. kierros	30
5.3 Erot kustannustuen ensimmäisen ja toisen kierroksen välillä.....	31
5.4 Kustannustuen kolmas kierros	33
6 KORONATUKITOIMET YRITYSTEN NÄKÖKULMASTA	35
6.1 Suomen Yrittäjien & yhteistyökumppaneiden teettämän kyselyn tulokset	36
7 YHTEENVETO	39
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena ovat yrityksille vuonna 2020 ja alkuvuonna 2021 suunnatut koronapandemiasta johtuneet tuet, erityisesti kustannustuki ja sen kaksi ensimmäistä kierrosta. Opinnäytetyön tavoitteena on antaa kokonaiskuva kyseisenä ajanjaksona tehdyistä, yrityksille suunnatuista koronatukitoimista sekä selvittää lukijalle miten erilaiset tukimuodot, erityisesti kustannustuki ja sen kaksi ensimmäistä kierrosta ovat toimineet ja mitä mahdollisia puutteita tai kehitettävää niissä olisi. Aihetta on tärkeää tarkastella, jotta jatkossa pystyttäisiin vastaamaan paremmin talousvaikeuksissa olevien yritysten kysyntään, ohjaamaan tukirahaa oikein ja oikea-aikaisesti sekä myös antamaan laajempi kokonaiskuva tukitoimista kansalaisille. Opinnäytetyö pyrkii vastaamaan kysymykseen siitä, miten koronatukia todellisuudessa jaettiin, millaisia mahdollisuuksia yrityksillä oli niitä saada, minkälaista kuvaa media koronatuista loi ja miten erilaiset ja erikokoiset yritykset kokivat tuet, erityisesti kustannustuen. Kiinnostus opinnäytetyön tekoon on syntynyt halusta saada laajempi ja kattavampi, sekä mahdollisimman objektiivinen, käsitys Suomen valtion koronatukitoimista. Opinnäytetyö onkin suunnattu sekä päättäjille, joilla on mahdollisuus vaikuttaa tukien jakoon ja hakuperusteisiin jatkossa, että myös Suomen kansalaisille, jotka ovat kiinnostuneita saamaan puolueetonta ja neutraalia faktatietoa yrityksille suunnatuista koronatukitoimista Covid19-pandemian aikana.

Maailmanlaajuinen koronapandemia on vaikuttanut globaaliin taloustilanteeseen, ja vaikutukset tulevat luultavasti näkymään vielä pitkään, vaikka itse pandemia rauhoittuisikin. Myös Suomessa vaikutukset ovat nähtävissä vuoden 2021 alkupuoliskolla ja tulevaisuuden näkymiä voidaan vain arvioida tässä kohtaa. Aihe on kirjoitushetkellä, keväällä 2021, ajankohtainen ja alati muuttuva mutta pandemian pitkittymisen ja sen myötä yritys-elämän vaikeutuneen tilanteen myötä tutkittavasta aiheesta saatava tieto ja kehitysehdotukset voivat hyödyttää jatkossa erilaisia toimijoita, muun muassa yrittäjiä, päätöksentekijöitä ja myös näiden sektoreiden ulkopuolella olevia henkilöitä ja tahoja.

Koronapandemiasta, yritystuista ja yritysten tilanteesta on luonnollisesti kirjoitettu koronapandemian aikana paljon eri medioissa. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena onkin

nostaa esiin ja tuoda julki myös asioita, jotka eivät välttämättä julkisessa keskustelussa ole saaneet niin paljon jalansijaa ja tätä kautta antaa lukijalle puolueeton ja neutraali kokonaiskuva todellisesta tilanteesta. Opinnäytetyöllä ei tästä syystä ole erillistä tilaajaa tai toimeksiantajaa, vaan opinnäytetyön kirjoittamisessa on käytetty useista eri lähteistä saatua tietoa ja dataa ja tähän tietoon nojaten on opinnäytetyön kirjoittajan toimesta tehty yhteenveto ja johtopäätökset. Koronatuot, niiden jakoperusteet ja -määrät ovat olleet paljon esillä ja vaikuttaneet kiinnostavan suomalaisia, joten opinnäytetyö pyrkiikin löytämään vastauksen siihen, miten todellisuudessa on toimittu, miten paljon ja kenelle tukia on jaettu ja onko näissä toimitissa onnistuttu.

Opinnäytetyön teoriaosuus rakentuu viidestä isommasta kokonaisuudesta, joissa käsitellään ensin hieman koronapandemiaa Suomessa ja maailmalla, tämän jälkeen pureudutaan yleisesti hieman yrityksiin ja yrittäjyyteen Suomessa sekä myös niiden merkitykseen Suomen talouden ja työllisyyden kannalta. Samalla käydään läpi erilaisia yritystukimuotoja Suomessa, jotka ovat olleet käytössä jo ennen pandemiaa. Luvussa 4, paneudutaan erilaisiin yrityksille suunnattuihin, koronapandemian myötä tulleisiin tuki- ja avustustoimiin. Saman luvun lopussa tarkastellaan vielä hieman eri maiden koronatukitoimia sekä yritystukien näkyvyyttä mediassa Suomessa. Luvussa 5 keskittyy opinnäytetyön keskeisimpään aiheeseen eli kustannustukeen, jonka ensimmäistä ja toista kierrosta avataan lukujen, tilastojen ja havainnollistavien kuvien avulla. Kolmanneksi viimeinen luku keskittyy aiheeseen yrittäjien ja yritysten näkökulmasta käsin ja lähteenä on käytetty syksyllä 2020 laadittua raporttia, joka on syntynyt seuraavien tahojen yhteistyön myötä: Suomen Yrittäjät, Suomen Elinkeino- ja Kehitysyhteistyöt SEKES, Suomen Uusyrittäjäkeskukset ja Kuntaliitto. Edellä mainitut toimijat toteuttivat syyskuussa 2020 kyselyn, johon vastasivat yritysneuvojat. Kyselyn tarkoituksena oli kerätä tietoa tukitoimista, niiden ohjeistuksesta, toimivuudesta ja mahdollisista kehityskohteista. Raportin tuloksia avataan luvussa 6.1. Viimeisissä luvuissa on opinnäytetyön tekijän laatima yhteenveto käsitellyistä aiheista ja tutkitun tiedon pohjalta tehdyt johtopäätökset.

2 COVID19-PANDEMIA SUOMESSA JA MAAILMALLA 2020-2021

COVID-pandemia sai alkunsa Kiinan Wuhanista joulukuussa 2019. Pandemian aiheuttaja oli ihmiselle uusi koronavirus. Viralliselta nimeltään virus on COVID-19. Pandemia levisi maailmanlaajuisesti ja WHO julisti sen pandemiaksi 11.3.2020. COVID-19 aiheuttaa hengitystieinfektioita ja pieni osa sairastuneista saa vakavan infektion. Koronavirusinfektioihin on Suomessa kuollut n. 1,5% prosenttia taudin saaneista (tilanne 12.1.2021) ja maailmalla kuolleisuus on pandemian alussa ollut n. 2,2% ja tammikuun alussa 2021 WHO arvioi luvuksi n. 1,7%. Useimmiten infektiioon kuolleilla on ollut perussairauksia tai he ovat olleet iäkkäämpiä henkilöitä. Syksyllä 2020 koronaviruksesta havaittiin variantteja eli muunnoksia, joiden todettiin leviävän helpommin ja nopeammin ihmisestä toiseen. (Terveyskirjasto, 2020.)

Suomessa COVID-19 tartuntoja tavattiin ensimmäisen kerran tammikuussa 2020 kiinalaisella turistilla (Helsingin Sanomat, 2020). Kun tartunnat lähtivät leviämään, Terveyden ja hyvinvoinninlaitos ennusti, että elokuuhun 2020 mennessä suomalaisista 35-40% tulee saamaan koronatartunnan (YLE uutiset, 2020). Suomessa syntyi pelko, ettei kaikkia sairastuneita pystytä hoitamaan ja tehohoitopaikkoja alettiin lisätä sekä hoitajia kouluttaa tehohoidon pariin. Myös kiireettömiä leikkauksia ja operaatioita peruttiin. Myös muita rajoitustoimia otettiin käyttöön, kuten esimerkiksi kokoontumis- ja liikkumisrajoituksia, jotka kohdistuivat kansalaisten perustuslaillisiin oikeuksiin. Syksyllä 2020 oletukset suurista potilasmääristä kuitenkin osoittautuivat vääriksi eikä THL:n arvio tehohoitoa vaativista potilaista toteutunut. Arvion mukaan tehohoitoa olisi tarvinnut 3600 potilasta, toukokuun loppuun mennessä potilaita tehohoidossa oli kuitenkin ollut vain 233 ja kesällä ja alkusyksystä 2020 vain muutamia yksittäisiä potilaita. Syksyllä 2020 käytössä ei enää ollut niin tarkkoja rajoitustoimia vaan enemmän suosituksia, jotka koskivat turvavälejä, käsienpesua ja kotona sairastamista sekä isompien tapahtumien, kuten jääkiekko-otteluiden, katsojamääriä. (YLE uutiset, 2020.)

Valtioneuvosto antoi yleisistunnossaan 6.5.2020 periaatepäätöksen suunnitelmasta koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi, jossa koronaviruksen etenemistä pyritään hillitsemään, samalla kuitenkin pitäen yhteiskunta avoinna mahdollisuuksien mukaan. Perusteluiden mukaan epidemian hillitsemisessä Suomessa oli onnistuttu toistaiseksi hyvin ja tavoitteena oli hillitä epidemiaa mahdollisimman vähällä kuormituksella ihmisiä, yrityksiä, yhteiskuntaa ja perusoikeuksia kohtaan. Hybridistrategian kerrottiin perustuvan jatkuvaan seurantaan ja kertyvän tutkimustiedon hyödyntämiseen. Erilaisia ohjeistuksia, suosituksia ja linjauksia esitettiin ja näille annettiin myös aikarajoituksia ja päättymispäiviä. (Valtioneuvosto, 2020). Koronaviruspandemian hillitsemiseksi toimintasuunnitelmaa on useasti päivitetty tämän jälkeenkin. Sekä valtakunnallisia että alueellisia suosituksia ja rajoituksia on annettu.

Merkittävimpiä yhteiskuntaan ja yrityksiin kohdistuvia suosituksia ja rajoituksia ovat olleet muun muassa etätyösuositus, poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtyminen, julkisten tilojen sulkeminen, ravitsemisliikkeiden aukiolojen, anniskelu- ja asiakasmäärien rajoittaminen sekä rajan ylittävän matkustamisen rajoittaminen ja yleisötilaisuuksien rajoittaminen ja kieltäminen. Tilastokeskuksen mukaan palvelualat, kuten matkailuala, kärsivät eniten koronakriisistä. Myös yritysten investointeihin koronan sanotaan vaikuttaneen negatiivisesti. Maailman talouden taantuma on vaikuttanut myös kotimaan talouteen, ja Suomen vienti on laskenut vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä 17% vuoden 2019 samaan ajankohtaan vertailtaessa. Yritystukien määrä taas moninkertaistui huhti-kesäkuussa 2020 ja tällä ajanjaksolla valtaosa tukea saaneista yrityksistä oli mikroyrityksiä (30 889) ja pienyrityksiä (11 465). Tuki kohdistui selkeästi eniten koronakriisistä kärsineille palvelualoille. Konkurssien määrä väheni tammi-lokakuussa 2020 15% mutta tämän arvioidaan osaltaan selittyvän väliaikaisella konkurssilain muutoksella ja tukitoimilla sekä verottajan myöntämällä helpotuksilla. (Tilastokeskus, 2020).

Tammikuun lopussa 2021 COVID-19 pandemiaa on tavattu 224 maassa, todettuja tartuntoja on lähes 100 miljoonaa ja tautiin kuolleita yli 2 miljoonaa (World Health Organization, 2021). Suomessa tartuntatapauksia on tammikuun 2021 lopulla todettu reilu 40 000 ja koronakuolemia vajaa 700 (Terveyden ja Hyvinvoinnin Laitos, 2021).

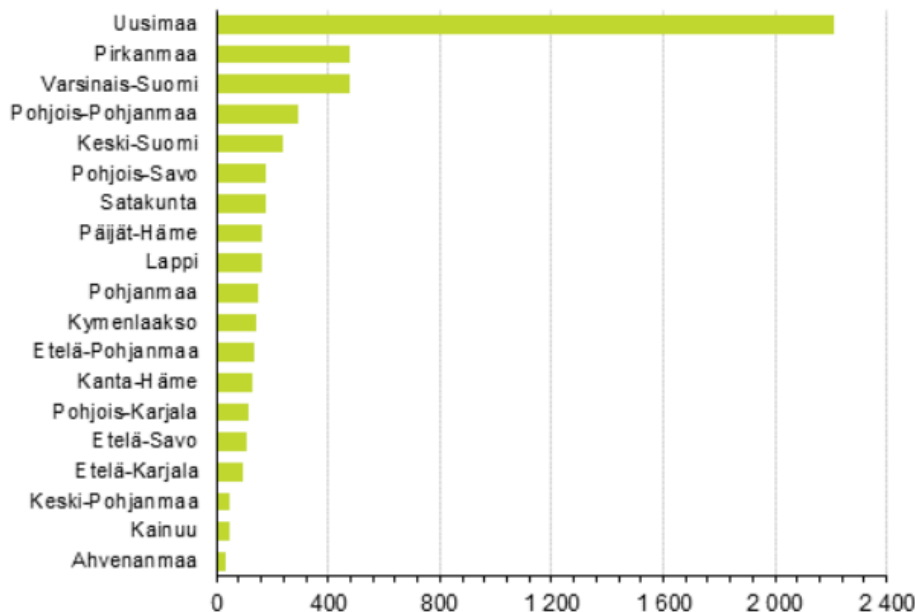

3 YRITYKSET JA YRITTÄJYYS SUOMESSA

Suomen tilastokeskuksen Yritysrekisterin (2019) mukaan Suomessa on hieman vajaa 300 000 tuhatta yritystä. Luvussa eivät ole mukana maa-, metsä- ja kalatalous. Yritykset työllistävät yhteensä n. 1,5 miljoonaa ihmistä ja yrityksistä yli 90% on alle 10 hengen yrityksiä. Pienyrityksiä, jotka työllistävät alle 50 henkilöä, on vajaat 6%, keski-suuria, jotka työllistävät yli 50 mutta alle 250 henkilöä, noin 1% ja suuryrityksiä, jotka työllistävät vähintään 250 henkilöä 0,2%. Kaikista yrittäjistä yksinyrittäjiä on noin 68%. Lähes 60% (57,5%) yritysten noin 445 miljardin liikevaihdosta syntyy pk-yrityksissä. Bruttokansantuotteesta pk-sektorin osuus on reilut 40%. (Suomen Yrittäjät, 2021.)

Suomessa on 90-luvulla, laman jälkimainingeissa, alettu viettämään Yrittäjän päivää. Valtakunnallista Yrittäjän päivää vietetään 5.9. ja vuonna 2020 perinteisten Yrittäjän päivän tapahtumien sijaan järjestettiin #sellainenonyrittäjä-kampanja, jonka tavoitteena oli osoittaa kunnioitusta yrittäjien sitkeydelle ja samalla kannustaa tavallisia suomalaisia kiittämään haluamiaan yrittäjiä. Kampanjalla haluttiin myös tukea yrittäjiä vaikean koronavuoden keskellä sekä yleisesti nostaa arvostusta yrittäjyyttä kohtaan. (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, 2020.)

Vuoden 2020 heinä-syyskuussa uusia yrityksiä aloitti 7% vähemmän kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2019. Määrällisesti tämä tarkoittaa noin 700 yritystä vähemmän. Vuoden 2020 huhti-kesäkuussa taas yrityksiä lopetettiin 13% enemmän kuin samana ajanjaksona vuonna 2019. Määrällisesti tämä on noin 630 lopettanutta yritystä enemmän. Muussa palvelutoiminnassa yritysten lopettamisosuus kaikista yrityksistä oli iso, toimialalla noin 478 yritystä lopetti toimintansa. Tämä oli 143 yritystä enemmän kuin aiempina vuonna. Kuntakohtaisesti tarkasteltuna vuoden 2020 toisella neljänneksellä eniten lopettaneita yrityksiä oli Helsingissä, 1097 yritystä. Maakuntakohtaisesti tarkasteltuna Uudellamaalla lopetettiin eniten yrityksiä, 2208. Seuraavana tulivat Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi, joissa molemmissa lopetettiin 478 yritystä. (Tilastokeskus, 2021.)

Diagrammi 1. Lopettaneet yritykset maakunnittain, 2. neljännes 2020. (Tilastokeskus, 2021)

Työ- ja elinkeinoministeriön Alueellisen tilannekuva ja kehitysnäkymät -julkaisun (kevät 2020) mukaan Uusimaa on ollut yksi suurimmista koronapandemian kärsijöistä, sekä taloudellisten vaikutusten että sairaiden määrän osalta. Toukokuussa 2020 Uudenmaan lomautettujen osuus koko maan lomautetuista oli noin 40%. Pirkanmaalla Kela on tilastoinut asukkaiden toimeentulon työttömyysturvahakemusten kasvaneen keväällä 2020 96% vuoden 2019 kevääseen verrattuna. Myös samalla vertailujaksolla on yleisen asumistuen hakemusten määrä kasvanut pirkanmaalaisilla 60%. Varsinais-Suomi taas lähti julkaisun mukaan Korona-kriisiin verrattain hyvästä tilanteesta ja hitaasta työllisyyden kasvutahdista huolimatta työttömyysaste oli Uudenmaan lukuja pienempi. Lomautukset lisääntyivät mutta keväällä 2020 niistä suurin osa ei kuitenkaan ollut muuttunut työttömyydeksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020.)

Tilastokeskuksen mukaan työttömien määrä kasvoi 35 000 henkilöllä helmikuusta 2020 helmikuuhun 2021. Työllisyyden muutoksessa 2/2020-2/2021 ovat mukana 15-74-vuotiaat. Työttömien määrä kasvoi prosentteina 18,9%. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työttömiä oli vuoden 2021 helmikuussa 220 000, joka on 35 000 enemmän kuin aiempänä vuonna. Työttömyysaste oli 8,1% vuoden 2021 helmikuussa, vuotta aiemmin työttömyysaste oli 6,9%. (Tilastokeskus, 2021.)

3.1 Erilaisia yritystukimuotoja Suomessa

Yrittäjien ja yritysten on mahdollista Suomessa hakea ja saada tukea toiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen. Tukien tarkoituksena on mahdollistaa ja turvata toimeentulo yrityksen perustamisvaiheessa tai auttaa pieniä yrityksiä esimerkiksi kehittymään tai kansainvälistymään. Monien tukien saanti riippuu toimialasta sekä myös maantieteellisestä sijainnista. (Accountor, n.d.)

3.1.1 Starttiraha

Starttiraha on aloittavan yrittäjän tuki, jonka myöntämisestä päättää Työ- ja elinkeinotoimisto eli TE-palvelut. Tavoitteena on edistää työllistymistä ja uutta yritystoimintaa ja turvata toimeentulo siltä ajalta kuin yrityksen käynnistäminen kestää. Tuki on peruspäivärahan suuruinen (33,78€) ja sitä on mahdollista saada maksimissaan viideltä päivältä kalenteriviikossa. Saadakseen rahaa on oltava työttömänä työnhakijana tai siirryttävä palkkatyöstä tai sivutoimisesta yrittäjyydestä päätoimiseksi yrittäjäksi. Starttirahaa on haettava ennen yritystoiminnan aloittamista ja sitä voidaan myöntää enimmillään 12 kuukaudeksi. Koronapandemian vuoksi vuonna 2020 enimmäiskesto pidennettiin väliaikaisesti 18 kuukauteen ja ennen 31.12.2020 myönnettyjen starttirahojen kesto voi siis olla jopa 18 kuukautta. Tuki myönnetään aina 6 kuukauden jaksoissa ja jatkoa on aina haettava erikseen TE-toimistolta. (Työ- ja elinkeinotoimisto, 2021.)

3.1.2 Palkkatuki

Palkkatukea voidaan myöntää työttömän työnhakijan palkkaamiseen joko toistaiseksi voimassa olevaan tai määräaikaiseen työsuhteeseen. Työ voi olla työsuhteista, oppisopimuskoulutus pohjaista tai koko- tai osa-aikaista. Tarkoituksena on parantaa tuella palkattavan henkilön työllistymismahdollisuuksia ja edistää työmarkkinoille pääsyä. Palkkatuki maksetaan yritykselle mutta tuen myöntäminen perustuu aina työttömän työnhakijan tuen tarpeeseen. Palkkatukea voidaan myöntää, mikäli TE-toimisto katsoo, että työttömyys johtuu hakijan ammatillisen osaamisen puutteen olevan esto työllistymiselle ja palkkatuen katsotaan kehittävämmän ammatillisia taitoja ja edistävän

mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. TE-toimisto tukee yritystä palkkakustannuksissa ja työntekijä saa joko työehtosopimuksen tai sovitun mukaista palkkaa. (Työ- ja elinkeinotoimisto, 2021.)

3.1.3 Kehittämisyhteistyö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää yrityksille kehittämisyhteistyötä, jonka tavoitteena on tukea liiketoiminnan uudistumista ja kansainvälistymistä. Tukea voidaan myöntää pk-yritysten kehittämistoimenpiteisiin ja investointeihin, kun yritys pyrkii kasvamaan, aloittaa toimintaansa tai tavoitteena on uudistua. Tukea voivat saada yritykset, joilla katsotaan olevan halua toiminnan kokonaisvaltaiseen uudistamiseen tai kehittämiseen sekä valmiutta tarttua uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin. Yrityksellä on myös oltava riittävästi resursseja kilpailukykyä edistäviin toimenpiteisiin sekä edellytykset kannattavaan liiketoimintaan. Kehittämishankkeesta yrityksen on maksettava aina vähintään puolet itse. Kehittämisyhteistyöstä voi hakea jo olemassa olevan toiminnan kehittämiseen tai kokonaan uuden luomiseen. Hakemuksen voi jättää sähköisesti ja siitä tulee löytyä vaadittavat tiedot kuten suunnitelma aikatauluineen ja tavoiteltavat tulokset. Rahoitus on harkinnanvaraista valtionrahoitusta ja yleiset valintaperusteet ovat EU:n ja kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia vaatimuksia, joiden tulee täytyä, jotta avustusta voidaan myöntää. Kehittämisyhteistyöön tuli myös väliaikaisia muutoksia koronapandemian vuoksi. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2021.)

3.1.4 Kehittämispalvelut

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tarjoaa tukea myös kehittämispalveluihin kuten konsultointi- ja koulutuspalveluihin. Niiden tarkoituksena on tukea pk-yritysten kasvua, uudistumista sekä kansainvälistymistä ja työllisyyttä. Yrityksen kehittämissuunnitelmassa tehdään analyysi, konsultointi ja mahdollinen koulutus. Analyysin avulla asiantuntija auttaa määrittämään yrityksen nykytilan, kehittämistarpeet ja tekee kehittämissuunnitelman ja toimenpide-ehdotuksia. Konsultoinnissa voi kehittää toimintaa asiantuntijoiden avustuksella kustannustehokkaasti ja koulutusta voidaan tarjota yrityksen avainhenkilöille, jotta toiminta kehittyy ja paranee. Myös kehittämispalveluihin

tuli vuonna 2020 koronapandemian aikana väliaikaisia muutoksia. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2021.)

3.1.5 Business Finlandin rahoitus

Rahoitusta yritystoimintaan voi saada myös Business Finlandin kautta. Business Finland tarjoaa erilaisille aloille ja hankkeille rahoitusta. Rahoitusehtojen mukaisesti projektin kustannuksia seurataan ja niistä myös raportoidaan Business Finlandille. Tukia on sekä yrityksille että julkiselle sektorille. Yritysten mahdollisia rahoitusmuotoja ovat mm. yritysten tutkimus- ja kehitystoiminta, Nuoret innovatiiviset yritykset, Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin, Energiatuki ja Team Finland - rahoitus. Jokaiseen sovelletaan omia rahoitusehtojaan. (Business Finland, n.d.)

3.1.6 Finnvera

Valtion omistama erityisrahoittaja Finnvera tarjoaa rahoitusta yritystoiminnan aloittamiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen sekä viennin riskeiltä suojautumiseen. Finnvera on myös Suomen virallinen vientitakuulaitos Export Credit Agency (ECA) ja se tarjoaa lainojen ja takauksien lisäksi vientitakuuta. Rahoitukseen sisältyvää riskiä Finnvera jakaa muiden rahoittajien kanssa. Aloittavan yritystoiminnan lisääminen, pk-yritysten muutostilanteiden rahoitusten mahdollistaminen ja yritysten kasvun, viennin ja kansainvälistymisen edistäminen ovat mm. Finnveran toiminnan tavoitteina. (Finnvera, 2021.)

Finnvera ei myönnä yrityksille suoraa tukea tai avustuksia vaan ns. laskennallinen valtiontuki sisältyy Finnveran rahoitukseen, joka näkyy rahoituksen EU:n markkinahintatasoa edullisempänä hintana tai ehtoina. Myös Finnveran rahoitukseen ja hinnoitteluun tuli muutoksia koronapandemian aikana. (Finnvera, 2021.)

Tukimuoto	Kuka jakaa	Kenelle	Mitä varten	Tuen määrä
Starttiraha	TE-palvelut	Aloittavalle yrittäjälle	Mahdollistamaan yritystoiminnan aloittaminen	Peruspäivärahan suuruinen, saatavissa 6 tai 12kk ajan.
Palkkatuki	TE-palvelut	Yritykselle, joka palkkaa työntekijän	Palkattavan hlön työllisyysnäkömien parantamiseksi	Tapauskohtainen
Kehittämisyavustus	ELY-Keskus	Yrityksille	Tukemaan kansainvälistymistä ja uudistumista	Tapauskohtainen, maksimissaan puolet hankkeen kustannuksista
Kehittämispalvelut	ELY-Keskus	PK-Yrityksille	Tukemaan kasvua ja koulutusta	Tapauskohtainen, konsultointi- ja koulutuskuluista kuitenkin osan maksaa aina yritys itse
Business Finland rahoitus	Business Finland	Yrityksille ja julkiselle sektorille, erilaisten hankkeiden toteuttajille	Hankkeen tai projektin toteutukseen	Tapauskohtainen, kuluista raportoitava
Finnvera	Finnvera	Aloittaville yrittäjille, yrityksille	Yritystoiminnan aloittamiseen, kehittämiseen, kansainvälistämiseen ja kasvuun, vientitakuihin	Lainarahoitus, johon sisältyy laskennallinen valtiontuki

Kuva 1. Yhteenveto erilaisista tukimuodoista, niiden antajista, saajista, käyttötarkoituksista ja määristä.

4 COVID-19 PANDEMIASTA JOHTUNEET TUKI- JA AVUSTUS-TOIMET YRITYKSILLE VUONNA 2020 - 2021

Valtio tarjosi erilaisia tuki- ja avustustoimia yrityksille vuonna 2020-2021 pandemiasta aiheutuneiden poikkeusolojen vuoksi. Näihin lukeutuvat mm. ELY-keskuksen ja Business Finlandin kautta haettavat ja maksettavat koronatuet, kustannustuki, yksinyrittäjien kertaluontoinen koronatuki, työttömyyspäivärahan muutokset ja Finnveran takaukset lainoihin. (Tilitoimisto Pulkkinen, 2020.)

Keväällä 2020 Valtiokonttori tiedotti miljardin suuruisesta tukipaketista, jonka valtio suuntaa suoriin yritystukiin. 700 miljoonaa euroa oli tarkoitettu Business Finlandin kautta jaettavaksi (6 -250 henkilö työllistävälle yrityksille), 300 miljoonaa ELY-keskuksen kautta jaettavaksi (1-5 henkilöä työllistävälle yrityksille). Tuet sisältyivät valtion lisätalousarvioon, jonka eduskunta hyväksyi 26.3.2020. (Valtiokanslia, 2020.) Suomen Yrittäjät arvioi keväällä 2020 että yritykset tulevat tarvitsemaan noin 5 miljardin arvoisen tukipaketin (Suomen Yrittäjät, 2020). Kehysriihessä 8.4.2020 tehdyn päätöksen perusteella hallitus ilmoitti lisäävänsä yritystoiminnan turvaamiseksi tarvittua apua noin miljardi euroa (Valtioneuvosto, 2020). Hallituksen esityksessä 5.6.2020, jolloin ensimmäinen tukimuoto oli ollut haettavissa yli kuukauden ajan, arvioitiin sen hetkistä tilannetta ja pandemian vaikutusta yrityksiin. Hallituksen päättämän avustusvaltuuden kautta 800 miljoonaa euroa päätettiin kanavoida yrityksiin Business Finlandin kautta ja 400 miljoonaa euroa ELY-keskusten kautta. Samassa esityksessä arvioitiin tukien oikein kohdistumista ja esiteltiin ehdotus uudelle mallille, kustannustuelle, jonka maksatus perustui laskentakaavioon. Kaaviossa otettiin huomioon liikevaihto ja sen muutos, maksetut palkat ja kiinteät kustannukset. Tavoitteena uuden mallin avulla oli saada rahaa ohjattua paremmin eniten pandemiasta kärsineisiin yrityksiin. Kyseisen tukimallin arvioitiin lisäävän valtion menoja vuonna 2020 noin 300 miljoonalla eurolla. (Hallituksen esitys, 2020.)

7.4-8.6.2020 Ensimmäisessä tuessa ELY-keskuksen kautta rahaa myönnettiin useille eri toimialoille hieman vajaan 153 miljoonan euron edestä. Kaupan ala ja ravitsemus- ja majoitustoiminta saivat eniten myönteisiä päätöksiä kappalemäärissä mitattuna. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2020.) Business Finlandin kautta

häiriötilannerahoitusta oli 18.8 mennessä myönnetty hieman reilut 886 miljoonaa euroa ja kaupan alalle, teollisuuteen ja matkailu- ja ravintola-alalle rahoitusta myönnettiin eniten. Tässä vaiheessa vielä reilut 2000 hakemusta oli käsittelemättä. (Business Finland, 2020.)

4.1 Ensimmäiset haettavaksi tulleet koronatuet

Ensimmäiset koronatuet, joita yritykset pystyivät hakemaan, tulivat tarjolle jo pandemian alkuvaiheessa, keväällä 2020. ELY-keskuksen poikkeusrahoitus oli suunnattu yrityksille, jotka työllistävät 1-5 henkilöä ja se piti sisällään kaksi erilaista avustusta, joista toista pystyi hakemaan tilanneanalyysin tekemiseen, toista kehittämistoimenpiteisiin. Tilanneanalyysin tavoitteena oli selvittää ja suunnitella yrityksen toimintaa ja uusia liiketoimintamuotoja sekä organisoida tuotantoa ja palvelua korona aiheuttamissa häiriötilanteissa. Tilanneanalyysin tuen maksimimäärä oli 10 000€, avustuksen määrä 80% laskennallisista kustannuksista ja siitä 70% oli mahdollista saada ennakoon. Palkkakustannuksiin oli mahdollista hakea tukea ja sen laskennallinen kaava oli 2000€/henkilö ja lisäksi 50% välilliset kustannukset. Näin ollen siis palkkakustannuksiin apua oli mahdollista saada yhden henkilön kohdalla $2000€ + 1000€ = 3000€$, josta korvattiin 80% eli 2400€. Kehittämistoimenpidetuki oli nimensä mukaisesti tarkoitettu kehittämistoimenpiteisiin eli esimerkiksi liiketoiminnan uudelleensuuntaamiseen, alihankintaverkoston kehittämiseen, tuotannon uudelleenlaiseen organisointiin, tuotteiden ja palveluiden sekä osaamisen kehittämiseen. Avustuksen määrä oli maksimissaan 100 000 euroa ja kuten tilanneanalyysissa, laskennallisista kustannuksista avustusta oli mahdollista saada 80% kustannuksista ja ennakkona 70%. Hankkeen kustannuksiksi hyväksyttiin mm. hankkeen aiheuttamat tosiasialliset palkkakustannukset, ulkopuolisten palvelujen ja asiantuntijoiden käytöstä aiheutuvat kustannukset ja tuotteiden valmistamiseen liittyvät raaka-ainekustannukset. Investointikustannukset, kuten laitteiden tai koneiden osto ei kuulunut tuen piiriin. Tuen haku päättyi 8.6.2020. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2020.)

Business Finlandin kautta tukea pystyivät hakemaan keväällä 2020 koronatilanteesta kärsineet yritykset, joilla oli 6-250 työntekijää. Myös Business Finlandin kautta haettavissa oli kaksi tukea, esiselvitys- ja kehittämisrahoitus. Esiselvitystuen

maksimimäärä oli 10 000€ ja avustuksen määrä 80% kokonaiskustannuksista, ennakkomaksuna 70%. Rahoituksella yritys voi mm. suunnitella itselleen uusia ja korvaavia liiketoimintamuotoja. Kehittämisrahoituksen tukirahaa oli tarkoitus käyttää esiselvityksessä tai yrityksessä muuten esiin tulleiden kehittämistoimenpiteiden toimeenpääntöön ja rahoituksen suuruus oli maksimissaan 100 000€. Projektin kokonaiskustannuksista 80% oli korvattavissa ja 70% saatavissa etukäteen. (Business Finland, 2020.)

Erillinen väliaikainen tuki ja hyvitys tulivat ravitsemisliikkeille keväällä 2020. Hyvitystä oli mahdollista saada, sillä ravitsemistoimintaa rajoitettiin lailla 4.4.-31.5.2020 välisenä aikana ja tarkoituksena oli kompensoida ravitsemisliikkeille aiheutuneita kohtuullisia kuluja ja toimintoja, joilla pyrittiin lieventämään vaikutuksia. Tukea oli mahdollista saada uudelleentyöllistymiseen, jota voitiin maksaa vuokratyönä tai alihankintana hankitun työn maksamiseen tai esimerkiksi ylläpitämään yrityksen kykyä ja valmiutta työllistää työntekijät koronapandemiaa edeltänyttä tilannetta vastaavalle tasolle myös rajoitusten päättymisen jälkeen. Malli oli siis kaksiosainen ja koostui toisiaan täydentävistä osista, joita molempia oli mahdollista hakea ja saada. Tuen myönsi ja maksoi ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA-Keskus. Hyvitys-haku päättyi 31.8.2020 ja tuki uudelleentyöllistymisestä 31.10.2020. (KEHA-keskus, 2020.)

Yksinyrittäjien haettavaksi tuli keväällä 2020 erillinen tuki, jonka maksajana toimi kunta, jossa yritys sijaitsee. Tuen suuruus oli 2000€ ja sitä voitiin myöntää yksinyrittäjän toiminnan harjoittamisesta johtuvien kulujen kattamiseen. Ehtona tuen saamiselle oli heikentynyt taloudellinen tilanne. Tukea oli mahdollista hakea rinnakkain yrittäjille tulleen laajennetun työttömyystuen kanssa. (Kuntaliitto, 2020.) Yrittäjän väliaikainen työttömyysturva koskee yrittäjiä, joiden toimintaan koronapandemia on vaikuttanut haitallisesti ja mahdollistaa pandemian aikana työttömyysturvan saamisen, mikäli tulot jäävät alle 1089,67€ kuukaudessa. Yritystoimintaa ei tarvitse tuen saamiseksi lopettaa. Tuki oli ensin voimassa 31.3.2021 asti mutta sen jatkoa päätettiin pidentää 30.6.2021 saakka. (Kela, 2021.)

4.2 Kustannustuki yrityksille

Kustannustuen ensimmäinen kierros tuli haettavaksi heinäkuussa 2020. Kustannustukea on mahdollista hakea minkä tahansa yhtiömuodon omaava yritys, mukaan lukien yhdistykset, joilla on liiketoimintaa. Kustannustuki on tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto on vertailuajankohtaan nähden tippunut yli 30%, joka toimialaltaan kuuluu tuen piiriin ja jolla on vaikeasti sopeutettavia kiinteitä- ja palkkakustannuksia. Mikäli yritys ei kuulu minkään tuettavan toimialan piiriin, se voi silti painavasta syystä hakea ja saada tukea. Liikevaihtoraja tuen saamiselle on 20 000€ ja lain mukaan tukea ei makseta, mikäli maksettava summa jää alle kahden tuhannen euron. Ensimmäinen hakukierros oli 7.7.2020 - 31.8.2020. (Valtiokonttori, 2020.)

29.10.2020 hallitus antoi kustannustuen jatkoa koskevan esityksen. Kustannustukeen oli tehty muutoksia, jotta se vastaisi paremmin yritysten tarpeisiin. Koronapandemian aiheuttama tilanne oli edelleen syksyllä 2020 monille toimialoille vaikea, jonka vuoksi tuelle määrättiin toinen kierros. Muutoksia tuli esimerkiksi tuen myöntämiseen huomioitavissa kuluissa, joita laajennettiin ensimmäiseen hakukierrokseen verrattuna. Tuen ylärajaksi määriteltiin 500 000 euroa. Toinen hakukierros alkoi 21.2.2020 ja tuen haku-aika oli 26.2.2021 asti. (Valtiokonttori, 2020.)

Seuraavassa luvussa pureudutaan tarkemmin kustannustukeen ja sen kahteen ensimmäiseen hakukierrokseen, hakukriteereihin ja tukien myöntämisperusteisiin. Luvussa viisi vertaillaan myös tuen hakukierroksia, tehtyjä muutoksia ja käydään läpi tuesta annettua palautetta.

4.3 Muut tukitoimet yrityksille vuonna 2020

Myös muita tukitoimia tai helpotuksia kuin ns. suoria tukia tuli tarjolle vuoden 2020 aikana. Yksi näistä oli esimerkiksi helpotettu maksujärjestely, jossa maksettuja arvonlisäveroja pystyi hakemaan takaisin. Kyseessä ei kuitenkaan ollut suora tuki, sillä verot piti maksaa myöhemmin takaisin. Maksujärjestelyllä verojen maksuun saa lisää aikaa ja koronapandemian aikana väliaikaisen lakimuutoksen myötä takaisinmaksun viivästyskorkoa alennettiin seitsemästä prosentista 2,5 prosenttiin. Helpotettua maksujärjestelyä pystyi hakemaan aikavälillä 25.3-31.8.2020. (Verohallinto, 2020.)

Myös yrittäjän eläketurvamaksuihin tarjottiin joustokeinoja. YEL-vakuutusehtoihin tuli väliaikaisia muutoksia, jotka mahdollistivat väljentämään vakuutusmaksujen eräpäiviä ja saamaan pyytämällä viivästyskorotonta maksuaikaa kolmeksi kuukaudeksi. YEL- maksuille, joiden eräpäivät olisivat olleet normaalisti 20.3.2020-30.6.2020 välillä, pystyi siis hakemaan maksuaikaa 30.9.2020 saakka. (Suomen eläketurvakeskus, 2020.)

Keväällä 2020 myös konkurssilakia muutettiin väliaikaisesti. Väliaikainen lakimuutos muutti lakia niin, että velkojan hakemista velallisen konkurssiin asettamisesta rajoitettiin. Velallista ei siis voitaisi osoittaa maksukyvyttömäksi, mikäli hän ei viikon kuluessa ole velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojaan. Perusteluna lakimuutokselle oli, että velallisen on oltava maksukyvytön muuten kuin tilapäisesti ja koska koronapandemia aiheutti tilapäisiä maksuongelmia, tämä ei saisi olla peruste konkurssiin hakemiselle. Konkurssilain muutoksella uskottiin olevan parantava vaikutus yritysten selviämiseen koronavaikeuksista. (HE, 46/2020.) Laki astui voimaan 30.4.2020 ja sen määriteltiin olevan voimassa 31.10.2020 saakka (Konkurssilaki 291/2020). 20. lokakuuta 2020 eduskunnan lakivaliokunta hyväksyi mietinnön, jossa lain voimassaoloa jatkettiin kolmella kuukaudella, määrittäen lain jatkumaan 31.1.2021 saakka (LaVM 9/2020 vp).

Tukimuoto	Kuka jakaa/maksaa	Kenelle	Mihin käytettäväksi	Tuen määrä
Poikkeusrahoitus	ELY-Keskus	1-5 hlöä työllistävälle yrityksille	Tilanneanalyysin tai kehittämistoimenpiteiden tekoon	Tilanneanalyysi max 10 000€, kehittämistoim.piteet max. 100 000€
Esiselvitys- ja kehittämisavustus	Business Finland	6-250 hlöä työllistävälle yrityksille	Esiselvitystä tai kehitystoimenpiteitä varten	Esiselvitys max 10 000€, kehitystoim.piteet max 100 000€
Erillinen väliaikainen tuki ravitsemusliikkeille	KEHA	Ravitsemusliikkeille	Kompensoimaan lailla rajoitetun ravintolotoiminnan sulkemisesta aiheutuneita kuluja	Riippuu ravintolan työntekijöiden määrästä ja kiinteistä kuluista
Yksinyrittäjän tuki	Kunta	Yksityisyrittäjille	Kattamaan kuluja yrityksen heikentyneessä taloustilanteessa	2000€, kertaluontoinen
Yrittäjän väliaikainen työttömyysturva	Kela	Yrittäjille, joiden tulot jäävät alle 1089,67€/kk	Tukemaan henk.kohtaista selviytymistä tilanteessa	Ns. normaalin työttömyysturvan tavoin laskettava, tuloista riippuvainen
Kustannustuki, kierros 1 & 2	Valtiokonttori	Minkä tahansa yhtiömuodon omaaville yrityksille, joiden liikevaihto laskenut väh. 30%	Vaikeasti sopeutettaviin kiinteisiin- ja palkkakuluihin	Kuluista riippuvainen, min. 2000€, 1. kierros max. 500 000€ / 2. kierros max. 800 000€

Kuva 2. Suorat tuet, joita yrityksille tuli tarjolle vuoden 2020 aikana.

Tukitoimi	Hyöty / etu
Helpotettu maksujärjestely alv-maksuihin	Jo maksettuja alv-maksuja sai haettua takaisin ja helpotettua taloudellista tilannetta / sai maksuihin lisää aikaa. Myös viivästyskorko laski 7 prosentista 2,5 prosenttiin väliaikaisesti.
Joustokeinot eläketurvamaksuihin	Viivästyskorotonta maksuaikaa YEL-maksuille kolmeksi kuukaudeksi
Konkurssilain väliaikainen muutos	Velkojan hakemaa velallisen asettamista konkurssiin rajoitettiin

Kuva 3. Tukitoimet, jotka eivät olleet suoraa tukea mutta joilla pyrittiin helpottamaan yritysten tilannetta.

4.4 Tukitoimet vuonna 2020 muissa Pohjoismaissa ja Euroopassa

Keväällä 2020 koronapandemian alkaessa monet länsimaat julkaisivat erilaisia tukitoimia, joilla pyrittiin helpottamaan pandemiasta johtuvaa talousahdinkoa. Alankomaat kertoi tuolloin jopa 20 miljardin euron hätäpaketista, joka suunnattaisiin vaikeuksiin ajautuneille yrityksille. Saksa ilmoitti takaavansa rajattoman määrän rahoitusta saataville maan yrityksille ja Itävallassa luvattiin neljän miljardin suuruinen tukipaketti, joka oli suunnattu siltarahoitukseen ja luottotakuisiin yrityksille. Ruotsissa hätäapua talouskurimuksen helpottamiseksi yrityksille luvattiin 27,4 miljardia euroa ja lisäksi yritysten verojen maksua lykättiin ja alkuvuoden veronmaksuja tilitettiin takaisin yrityksille. Ruotsin keskuspankin kautta kerrottiin tuotavan tarjolle 500 miljoonaa kruunua lainaa yrityksille. Tanskan hallitus lupasi kriisin alussa auttaa yrityksiä osallistumalla jopa 75-prosenttisesti työntekijöiden palkkakustannuksiin noin 3100 euroon asti, mikäli työnantajat sitoutuisivat olemaan irtisanomatta työntekijöitään. Samaan aikaan Suomessa luvattiin noin viiden miljardin suuruinen paketti yrityksille ja paketti piti sisällään mm. verojen lykkäystä ja helpotusta. Ruotsin talouspaketin koko olisi ollut Suomen talouden kokoon suhteutettuna noin 15 miljardin euron laajuinen. (Kaupalehti, 2020.)

Suomen Yrittäjät julkaisi sivuillaan 5.5.2020 taulukon sen hetkisestä koronatukitilanteesta Pohjoismaissa. Suurimpana erona Suomen ja muiden maiden välillä mainitaan kiinteät kustannukset, jotka Suomessa eivät ole tukien piiriin kuuluneet kuin pieneltä osin, muissa Pohjoismaissa tukia taas on erikseen allokoitu myös kiinteisiin

kustannuksiin. Kaikissa vertailumaissa yrityksen veroja ja maksuja on voitu koronapandemian aikana lykätä, jolloin kyseessä on ollut eräänlainen laina. Artikkelissa mainintaan, että vertailua on vaikea tehdä, sillä pakettien sisältö ja toteuttamistapa eroavat toisistaan. (Suomen Yrittäjät, 2020.)

KORONA

Suorat koronatuuet, maaliskuu–kesäkuu 2020

	 SUOMI	 RUOTSI	 TANSKA	 NORJA
SUORA TUKI, mrd	1,5	4,1	5,4	8,9**
Yksinyrittäjätuki	2 000 €	suunnitteilla		kiint. kustan.
Yksinyrittäjä- ja freelancerituki*	-	-	max n 3 000 €/kk	-
Erityis: tapahtumajärjestäjätuki	-	-	yli 350 hlö tapahtumat	-
Tuki kiinteisiin kustannuksiin, mrd	suunnit. yleistuki	3,6 / max 75 %	max 80 %***	max 100 %
PALKKATUKI				
Lomautusmalli (VM laskelma)	1,2 mrd			
Palkkatuki	-	lyhytaik. lomautus / 75 %	väh 30 % henkilöstöstä TAI > 50 hlöä	20 pv 100 %, >20 pv 60-80 %

Kuva 4. Suorat Koronatuuet. Vertailu Pohjoismaiden välillä. (Suomen Yrittäjät, 2020)

4.5 Tukitoimien markkinointi & näkyvyys mediassa vuoden 2020 aikana

Yrityksille suunnatuista tukitoimista on uutisoitu vuoden 2020 aikana paljon ja erilaiset tahot, kuten Suomen Yrittäjät, ELY-keskus ja valtiokonttori ovat mm. omilla verkkosivuillaan kirjoittaneet tuista ja hakukriteereistä sekä antaneet ohjeistuksia tukien hakemiseen. YLE uutisoi jo keväällä, 22.4.2020 maksetuista tuista ja teki selvityksen maksetuista tuista. Uutista otsikoitiin otsikolla ”Jättitukia konkurssikypsille ja nollaliikevaihtoa tehneille yrityksille – Yle selvitti koronaraha saaneiden yhtiöiden taloustiedot”. Uutisessa kerrotaan kuinka tukia ovat saaneet sellaisetkin yritykset, jotka eivät ole noudattaneet osakeyhtiölakia ja toimittaneet tilinpäätöstietoja kaupparekisteriin tai joilla ei vaikuta edes olleen liiketoimintaa viime vuosina. Ylen uutisen mukaan tukea oli saanut myös 93 yritystä, joiden liikevaihto on jäänyt alle 10 000 euron. Samassa uutisessa on haastateltu Business Finlandin johtajaa Reijo Kangasta, jonka mukaan ei

ole mitenkään ihmeellistä, että tukia saaneiden joukossa on yrityksiä, joilla ei välttämättä ole ollut ollenkaan liikevaihtoa 2018. Tämä saattaa johtua esimerkiksi siitä, että kyseiset yhtiöt ovat start-up yrityksiä ja liikevaihtoa tai tuloksentekokykyä ei ole ensimmäisinä vuosina ollut. Kangas sanoo myös, että kaikkien tukea hakeneiden yritysten talous tutkitaan mutta virheitä voi silti sattua. Hänen mukaansa on myös tärkeää tarkastella yrityksen tasetta, eikä pelkästään tulosta. Investoinnit saattavat vaikuttaa siihen, että yrityksessä on kyllä pääomaa mutta toiminta silti investointien takia tuottaa vielä tappiota. (YLE, 2020.)

Samoihin aikoihin YLE:n uutisen kanssa, 21.4.2020 Iltasanomat julkaisi listat kaikista yrityksistä, joille ELY-keskus ja Business Finland olivat myöntäneet tukia. Listassa kerrotaan yrityksen nimi, kotikunta ja myönnetty tukisumma. Uutinen on otsikoitu ”Katso IS:n jättilistat: Tässä ovat kaikki Business Finlandilta ja ELY-keskuksilta koronatukea saaneet yritykset”. (Iltasanomat, 2020).

Hieman myöhemmin syksyllä, lokakuussa 2020 Yle uutisoi otsikolla ”Yrityksille tulossa pian jakoon jättipotti suoraa koronatukea jota jaetaan aiempaa hövelimmin”. Uutinen käsittelee kustannustuen toista kierrosta, jota Työ- ja elinkeinoministeriö uutisen aikaan valmistelee. Uutisessa kerrotaan hallituksen päättäneen 550 miljoonan euron ”tukipotista”. Kustannustuen rajauksista Yle kirjoittaa ”Uusi kustannustuki tulee myös olemaan rajauksiltaan edeltäjänsä väljempi.” (Yle, 2020.)

Koronatuista, niiden myöntämisperusteista, hakukriteereistä ja yritysten hakemusten määristä ja myönnettyistä summista on kirjoitettu paljon eri medioissa koronapandemian alkamisen jälkeen. Kuvassa otsikko Iltalehden verkkouutisesta alkuvuodelta 2021.

IL-selvitys: Tässä ovat kaikki Business Finlandin jättitukien saajat ja tuet peruuttaneet – johtaja: Huijareitakin ollut liikkeellä

🕒 22.01.2021 klo 7:52

Business Finland on saanut tehtyä kaikki koronatukipäätökset.

- Yli 4500 yritystä sai 100 000 euron kehittämistuen.
- Kehittämistukea on käytetty myös muihin asioihin kuin mihin sitä on myönnetty.
- Jättituen peruuttaneet yritykset perustelevat asiaa muun muassa sillä, etteivät koronan pelätyt vaikutukset toteutuneet.

Kuva 5. Iltalehden otsikko verkkouutisissa. (Iltalehti, 2021)

4.6 Yritystukien takaisinmaksusta

Lähtökohtaisesti esimerkiksi Business Finlandilta saatu rahoitus on avustusta, jota ei tarvitse maksaa takaisin. Tukea on mahdollista käyttää esimerkiksi kehittämiseen ja kohteita voivat olla mm. uudet tuotteet ja palvelut, markkinointisuunnitelman kehittäminen ja uudet kumppanuus- ja alihankintamallit. Tukia ei kuitenkaan voi käyttää esimerkiksi investointeihin, operatiivisen toiminnan palkkakuluihin tai esimerkiksi markkinointikuluihin. Hyväksyttäviä kustannuksia taas ovat esimerkiksi rahapalkat ja henkilösivukustannukset sekä ostopalveluna hankitut selvitys- ja suunnittelutyöt. (Business Finland, 2020.)

Elokuussa 2020 Iltalehti uutisoi ja julkaisi listan yrityksistä, jotka olivat päättäneet palauttaa Business Finlandilta saamansa tuen. Iltalehden mukaan tukia palauttaneita yrityksiä oli 86 ja syynä palautukselle oli joko Business Finlandin aloite tai palaute tapahtui yrityksen omasta pyynnöstä. Iltalehti on jutussaan haastatellut tuen palauttaneiden yritysten johtajia ja myös tiedustellut, onko tukien palautukseen vaikuttanut keväällä käyty julkinen keskustelu Business Finlandin tuista. Yritysten mukaan tämä ei ole ollut syynä tukien palauttamiseen, vaan syinä ovat olleet esimerkiksi de minimis-tuen rajan täytyminen, oletettua parempi tilanne pandemian aikana tai esimerkiksi yrityksen omistusrakenne. (Iltalehti, 2020.) Joulukuussa 2020 Talouselämä uutisoi myös

Business Finlandin takaisinperimistä tuista. Uutisen mukaan Business Finland perii takaisin tukia 26 yritykseltä. Syynä oli se, että kustannukset eivät ole olleet hyväksyttäviä. (Talouselämä, 2020.)

Tammikuussa 2021 uutisoitiin ELY-keskuksen myöntämien tukien takaisinperinnästä. ELY-keskuksien myöntämää yritystukea oli myönnetty virheellisesti yrityksille vastoin ELY-keskuksen omaa ohjetta. Toiminimiyrittäjille oli virheellisesti myönnetty kustannustukea omaan palkkaan, vaikka näin ei olisi kuulunut menetellä. Uutisen mukaan ELY-keskus sanoo, että jotkut virkailijat ovat epähuomiossa tulkinneet toiminimiyrittäjien palkat hyväksyttäväksi kustannukseksi. Ylen haastattelema Hämeen ELY-keskuksen rahoitusyksikön päällikkö Sinikka Kauranen sanoo, että virhe on päässyt tapahtumaan, koska tehtävän erikoispiirteitä heikosti tuntevat työntekijät ovat kiireisessä tilanteessa käsitelleet hakemuksia. Yle on haastatellut myös ELY-keskuksen lakimiestä Tero Ilvosta, joka käsittelee takaisinperintään liittyviä tapauksia. Ilvosen mukaan ELY-keskuksella ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan muuta mahdollisuutta kuin periä myönnetty tuki toiminimiyrittäjän palkan osalta takaisin, jos sellaista on myönnetty. (Yle, 2020.)

5 KUSTANNUSTUKI YRITYKSILLE ENSIMMÄISEN KORONAVUODEN AIKANA

Yritysten kustannustukea koskeva laki on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä ja valtiovarainministeriössä ja laki on hyväksytty eduskunnassa. Valtiokonttorista maksettava kustannustuki on tarkoitettu yrityksille, jotka ovat kärsineet koronapandemiasta ja joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi pandemian vuoksi. Kuten luvussa 4.1 tuodaan esiin, kustannustuen ensimmäinen hakukierros käynnistyi heinäkuussa 2020. Kustannustuelle myönnettiin toinen hakukierros ja se tuli haettavaksi joulukuussa 2020. Kustannustukea haetaan Valtiokonttorista sähköisen hakemuksen avulla. (Valtiokonttori, 2020.)

Tuki on tarkoitettu vaikeasti sopeutettaviin kuluihin, kuten palkkakuluihin ja tukea voivat hakea ja saada myös liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhtiöt. Tuki on takautuvaa, eli sillä korvataan jo aiheutuneita kustannuksia. Hakuiehtoihin on tehty toimialarajauksia, joista huolimatta tukea voi kuitenkin saada harkinnanvaraisin perustein, vaikka oma toimiala ei kuuluisikaan toimialarajauksen sisäpuolelle. Tämä edellyttää kuitenkin, että yrityksen on täytettävä kaikki muut laissa määritellyt tuen myöntämisen hakukriteerit. Maatalouden alkutuotanto, kalatalous ja vesiviljelyalan toimialat eivät voi tukea hakea, sillä ne kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön valtioneuvoston päätösten piiriin. (Valtiokonttori, 2020.)

Kustannustuen ensimmäisen kierroksen, joka päättyi elokuussa 2020, jälkeen hallitus linjasi neuvottelussaan syyskuun 2020 lopussa, että yrityksille tulisi avata uusi mahdollisuus hakea tukea, sillä pandemia tilanne vaikutti edelleen taloustilanteeseen monilla toimialoilla. Kustannustukilakiin tehtiin muutoksia ensimmäisen hakukierroksen jälkeen ja ne astuivat voimaan 15.12.2020. Toisen hakukierroksen haku käynnistyi joulukuun lopussa 2020 ja vaikka tuen peruseriaatteet säilyivät ennallaan, oli muutosten myötä tavoitteena saada tuki vastaamaan paremmin eniten kärsineiden yritysten tarpeisiin. Muutoksiin kuului mm. tukikauden pidentäminen ja korvattavien kulujen tarkempi määrittely. (Valtiokonttori, 2020.)

5.1 Kustannustuen ensimmäinen kierros

Kustannustuen ensimmäinen hakukierros oli haettavana 7.7-31.8.2020. Ehtoina tuen saamiselle oli mm. 20 000€ minimi liikevaihto vertailukaudella, yrityksen toimialan yleinen liikevaihdon 10% pudotus vertailukaudella sekä yrityksen oman liikevaihdon vähintään 30% pudotus vertailukaudella. Lisäksi tuen piiriin kuuluvat toimialat oli rajattu erikseen valtioneuvoston säädöksellä mutta kuten aiemmassa luvussa tuotiin esiin, tukea oli mahdollista saada painavista ja hyvin perustelluista syistä, vaikka oma toimiala ei olisi listalla ollutkaan. Tuen saamiseksi yrityksellä tuli olla vaikeasti sopeutettavia kuluja (kuten palkka- ja kiinteitä kuluja) ja minimisumma, jolle tukea voitiin myöntää, oli 2000€. Mikäli tukisumma siis jäi tämän alapuolelle, tukea ei maksettu. Maksimimäärä tuen saamiselle taas oli 500 000€. (Valtiokonttori, 2020.)

Liikevaihdon vertailukaudeksi oli määritetty yrityksen vuoden 2019 maalis-kesäkuun myynnin keskiarvo. Mikäli yritys oli perustettu vasta 1.3.2019 jälkeen, vertailukautena voitiin käyttää tammi-helmikuuta 2020. Tukikauden liikevaihtona taas käytettiin huhtikuun 2020 liikevaihtoa tai yrityksen niin vaatiessa, mahdollista oli myös käyttää keskiarvoa 1.4-31.5.2020 kuukausikohtaiselta liikevaihdolta. Tukikausi oli myös tämä sama ajanjakso eli 1.4-31.5.2020. Alla kuva, jossa valtiokonttorin verkkosivuilla on ilmoitettu tuen hakemisen kaava. (Valtiokonttori, 2020.)

Tuen laskentakaava:

$$TUKI = \left(\frac{\text{vertailukauden liikevaihto} - \text{tukikauden liikevaihto}}{\text{vertailukauden liikevaihto}} - 0,3 \right) \times (\text{tukikauden kiinteät kustannukset} + \text{tukikauden palkkakustannukset})$$

Kuva 6. Kaava kustannustuen laskentaa varten (Valtiokonttori 2020)

Kiinteisiin kustannuksiin oli mahdollista lukea esimerkiksi vuokratuluja ja muita kuluja, joita syntyi omasta käytössä olevasta kiinteistöomaisuudesta, kuten jätehuollosta, kiinteistön vartioinnista tai sen vakuutuksista. Lisäksi kiinteisiin kuluihin voitiin laskea esimerkiksi lisenssikulut ja laite- ja esinevuokrat. Kiinteisiin kuluihin ei kuitenkaan voinut laskea esimerkiksi puhelin- ja verkkoliittymien maksuja, kirjanpito- ja hallintokuluja, henkilöstövuokratuluja tai autojen vakuutuksia. Kaavassa näkyvä -0,3 tarkoittaa 30% omavastuuta, joka jokaisella yrityksellä on myynnin alenemasta.

Tukikauden palkat taas ovat tukikauden (2kk) aikana maksetut tosiasialliset palkat, joiden määrä saadaan tulorekisteristä. (Valtiokonttori, 2020.)

Esimerkiksi pienen yrityksen, jonka liikevaihto olisi vaikkapa 240 000€/vuodessa, palkkakulut tukikaudella 5000€ ja kiinteät kustannukset 1000€ sekä vertailukauden liikevaihto (maalis-kesäkuu 2019 keskiarvo) 20 000€ ja tukikauden (huhtikuu 2020) liikevaihto 10 000€ laskentakaava menisi seuraavasti:

$$((20\,000\text{€}-10\,000\text{€})/20\,000\text{€}-0,3) \cdot (1000\text{€}+5000\text{€}) = 1200\text{€}.$$

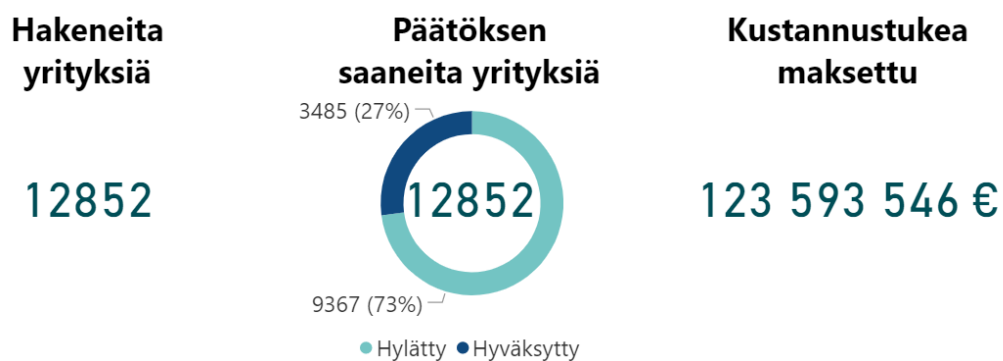
Yrityksellä siis olisi oikeus hakea tukea koska liikevaihto on vertailukauteen nähden tippunut 30% tai enemmän (kuvitteellisessa esimerkkitapauksessa 50%). Tukisumma jäisi kuitenkin alle 2000 euron, joten sitä ei makseta. Jos kuvitellaan, että yritys olisi kaksi kertaa suurempi ja kaikki luvut kerrotaan kahdella, kaava olisi seuraavanlainen:

$$((40\,000\text{€}-20\,000\text{€})/40\,000\text{€}-0,3) \cdot (2000\text{€}+10000\text{€}) = 2400\text{€}.$$

Näin ollen yritys siis saisi tukea 2400€. Tuesta kuitenkin vähennetään mahdolliset aiemmin saadut tuet mm. seuraavasti: Kunnan myöntämä yksinyrittäjätuki kokonaisuudessaan, ELY-keskuksen ja Business Finlandin myöntämistä koronapandemian markkina- ja tuotantohäiriötilanteesta johtuvista korvauksista 70% (Valtiokonttori, 2020).

5.1.1 Haettujen tukien määrä, hylätyt ja hyväksytyt hakemukset – 1. kierros

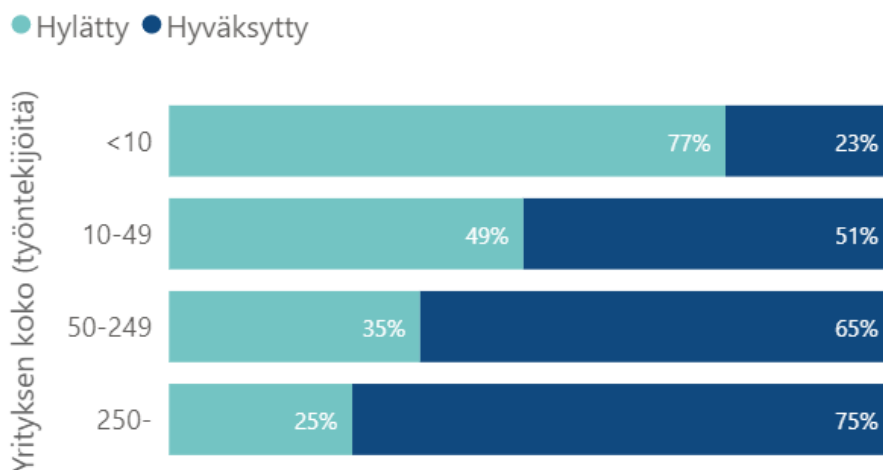
Kustannustuen ensimmäinen hakukierros päättyi 31.8.2020 ja tukea haki 12 852 yritystä. Näistä hakemuksista 73% hylättiin ja tukea myönnettiin 3485 yritykselle. Tukea maksettiin yhteensä 123 593 546 euroa. (Valtiokonttori, 2021.)

Kuva 7. Kustannustuen ensimmäinen kierros, tukea hakeneet yritykset, hyväksytyjen hakemusten määrä ja kustannustuen määrä yhteensä (Valtiokonttori 2021)

Alle 10 hengen yritysten tukihakemuksista hylättiin 77%, yli 250 hengen yrityksistä tukea sai 75% hakeneista. Valtiokonttorin mukaan suurin hylkäämisperuste oli, että tukisumma olisi jäänyt alle 2000 euron, jolloin sitä ei maksettu. Osa hakemuksista taas on hylätty, sillä ne eivät ole kuuluneet hyväksytyin toimialan piiriin eikä yritys ole pystynyt esittämään riittäviä perusteluja hakemukselleen. Osa hakeneista yrityksistä taas on saanut aiemmin tukea joltain muulta taholta, joka on vähennetty kustannustuesta ja näin ollen kustannustukea ei ole enää jäänyt maksettavaksi ja hakemus on sen vuoksi hylätty. Osassa hakemuksia tukea on haettu sellaisten kustannusten perusteella, joita ei lain mukaan korvata ja tämä on johtanut siihen, ettei tukea ole voitu maksaa. (Valtiokonttori, 2021.)

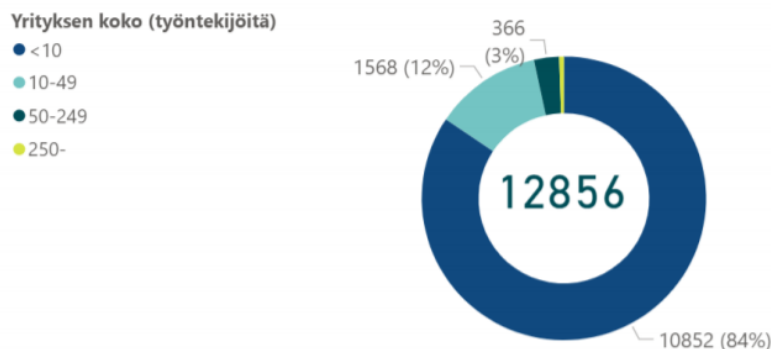
Päätösten jakauma

Kuva 8. Päätösten jakauma yrityskoon mukaan kustannustuen ensimmäisellä kierroksella (Valtiokonttori 2021)

Eniten tukihakemuksia tuli pieniltä, alle 10 hengen yrityksiltä. Niiden osuus kaikista hakemuksista oli 84%. Yli 250 henkeä työllistävien yritysten hakemuksia tuli 366. (Valtiokonttori, 2021.)

Hakemukset yrityskoon mukaan

Kuva 9. Hakemukset yrityksen koon mukaan (Valtiokonttori 2021)

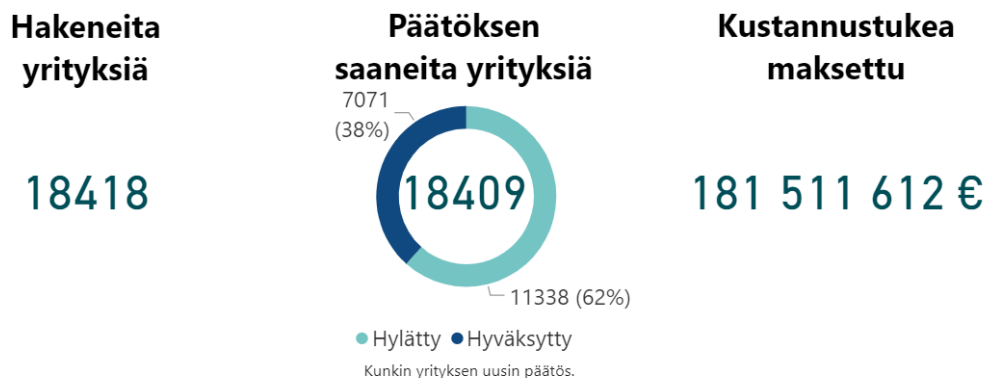
5.2 Kustannustuen 2. kierros

Kustannustuen toinen kierros tuli haettavaksi joulukuussa 2020 ja haku päättyi 26.2.2021. Kustannustuen toisen hakukierroksen peruseriaate on hyvin samankaltainen kuin ensimmäisellä kierroksella, konkreettisimpia muutoksia ovat kuitenkin esimerkiksi liikevaihdon vertailukauden ja tukikauden ajankohta. Toisella hakukierroksella liikevaihdon vertailukausi on kesä-lokakuu 2019 ja tukikausi kesä-lokakuu 2020. Ensimmäisellä hakukierroksella vertailukauden pituus, josta laskettiin keskiarvo, oli 4 kuukautta kun toisella hakukierroksella se taas oli 5 kuukautta. Tukikauden liikevaihto ensimmäisellä kierroksella oli huhtikuun 2020 mukaan tai yrityksen niin halutessa keskiarvo huhti- ja toukokuun liikevaihdosta. Toisella kierroksella tukikauden liikevaihto kuitenkin määritettiin kaikkien yritysten kohdalla laskemalla keskiarvo aikavälillä kesä-lokakuu 2020. Kuten vertailukausi, myös tukikausi siis oli 5 kuukauden mittainen. (Valtiokonttori, 2021.)

Kustannustuen toisella kierroksella laskentakaava oli sama kuin ensimmäisellä kierroksella ja 30% myynnin aleneman omavastuu on myös mukana kaavassa. Kuten ensimmäisellä kierroksella, minimimäärä tuen maksamiselle oli 2000 euroa ja maksimimäärä on 500 000 euroa. Aiemmin myönnettyt tuet kuitenkin vaikuttivat myös toisen kierroksen tukiin, ja puitetukiohjelmien tukien yhteismäärä ei voinut ylittää 800 000 euron rajaa. (Valtiokonttori, 2021.)

5.2.1 Haettujen tukien määrä, hylätyt ja hyväksytyt hakemukset – 2. kierros

Kustannustuen toinen kierros päättyi 26.2.2021 ja tukea haki yhteensä 18 419 yritystä. Huhtikuun puolivälissä 2021 9 hakemusta oli vielä käsittelemättä. 62% hakeneista sai hylätyn päätöksen ja tukea myönnettiin hieman yli 700 yritykselle. Euromääräisesti tukea jaettiin hieman yli 180 000 000 euroa. (Valtiokonttori, 2021.)

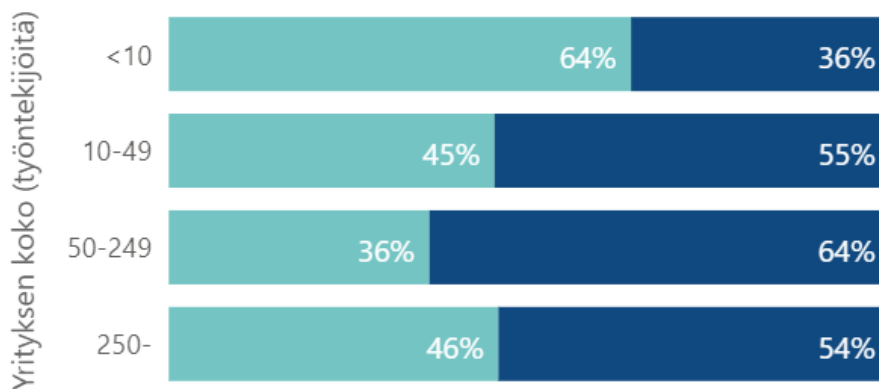

Kuva 10. Kustannustuen toinen kierros, tukea hakeneet yritykset, hyväksytyjen hakemusten määrä ja kustannustuen määrä yhteensä kun 9 hakemusta vielä käsittelemättä. (Valtiokonttori 2021)

Kuten ensimmäiselläkin kierroksella, eniten hakemuksia tuli pieniltä, alle 10 hengen yrityksiltä. Pienten yritysten hakemuksia tuli yhteensä yli 16 000 kappaletta ja niistä 64% sai hylätyn päätöksen. Pienten, alle 10 hengen yritysten hakemuksia oli kaikista hakemuksista 89%. Seuraavaksi eniten hakemuksia tuli yrityksiltä, jotka työllistävät 10-49 henkilöä. Tämän kokoisten yritysten hakemuksia tuli n. 1750, joista reilulle puolelle (55%) myönnettiin tuki. (Valtiokonttori, 2021.)

Päätösten jakauma

● Hylätty ● Hyväksytty

Kuva 11. Päätösten jakauma yrityskoon mukaan kustannustuen toisella kierroksella (Valtiokonttori 2021)

5.3 Erot kustannustuen ensimmäisen ja toisen kierroksen välillä

Kustannustuen toinen kierros tuli haettavaksi, sillä katsottiin, että pandemiatilanne vaikuttaa edelleen vakavasti yritysten liiketoimintaan ja tuelle on tarvetta. Hakemuksia tuli ensimmäisellä kierroksella arvioitua huomattavasti vähemmän. Ensimmäisen hakukierroksen jälkeen määrärahaa jäi jakamatta 140 miljoonaa euroa. Hylättyjen päätösten määrä oli yli 70% ja suurimpana hylkäysperusteena 2000 euron alarajan täyttymättömyys ja toimialan kuulumattomuus tuen piiriin. (Eduskunta, Hallituksen esitys, 2020.)

Suurimpia muutoksia ensimmäisen ja toisen kierroksen välillä ovat tukikauden pituuden ja ajankohdan muuttuminen, tuen piiriin laskettavat kulut ja kustannukset ja niiden määritelmä sekä liikevaihtorajan (20 000€) poistaminen toiseen hakukierrokseen. Valtioneuvoston mukaan muutoksia on tehty, jotta tuki vastaisi paremmin yritysten tarpeeseen ja erityisesti tuen myöntämisessä huomioitavia kuluja laajennettiin ensimmäiseen hakukierrokseen verrattuna. Toiminimiyrityksien palkkakulut on huomioitu ja kuluissa on mukana joustamattomat liiketoiminnan kulut ja menetykset. (Valtiokonttori, 2021.)

Kuva 12. Muutokset ensimmäisen ja toisen hakukierroksen välillä (Valtiokonttori 2021)

Hakumäärissä tapahtui myös kasvua ensimmäisen ja toisen kierroksen välillä, lisäksi rahaa myönnettiin myös enemmän toisella kierroksella. Hylättyjen hakemusten osuus pieneni ja pienten yritysten (alle 10 hlöä) osuus kaikista hakemuksista kasvoi. Kuvassa yhteenveto taulukon muodossa Valtiokonttorin julkaisemista tiedoista.

	Kustannustuen 1.kierros	Kustannustuen 2.kierros
Hakemusten määrä kpl	12 852	18 418
Hylättyjen määrä %	73%	62%
Maksettu n. €	123 500 000 €	181 500 000
Alle 10 hlön yritysten %-osuus kaikista hakemuksista	84%	89%
Alle 10 hlön yritysten hakemusten hylättyjen %-osuus	77%	64%
Yli 250 hlön yritysten %-osuus kaikista hakemuksista	0,54%	0,18%
Yli 250 hlön yritysten hakemusten hylättyjen %-osuus	25%	46%

Kuva 13. Muutoksia ja eroja kustannustuen 1. ja 2. kierroksen määrissä.

5.4 Kustannustuen kolmas kierros

Maaliskuun alussa 2021 Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi tiedotteen, jossa kerrottiin hallituksen antaneen lakiesityksen eduskunnalle 4.3.2021 koskien kustannustuen kolmatta hakukierrosta. Hallitus ehdottaa muutoksia kustannustukilakiin, jotta tukea saataisiin jaettua joustavammin erityisesti pienyrityksille ja yksinyrittäjille. Tavoitteena on avata tuki hakuun huhtikuun 2021 loppupuolella. (Valtioneuvosto, 2021.)

Kolmannella kierroksella tuen saamisen perusteena on edelleen liikevaihdon lasku ja sama 30% kuin ensimmäisellä ja toisella kierroksellakin, vaaditaan yrityksen liikevaihdon laskua, jotta tukea voi saada. Kolmannen kierroksen tukikausi on 1.11.2020-28.2.2021 eli se alkaa siitä mihin toisen kierroksen kausi on päättynyt ja tukikautta vertaillaan vastaavaan ajankohtaan vuosina 2019-2020. (Valtioneuvosto, 2021.)

Kolmannella kierroksella tukea voivat hakea kaikkien toimialojen toimijat mutta valtioneuvosto antaa asetuksen toimialoista, joiden on mahdollista hakea tukea ilman lisäperusteluja. Yritysten, jotka eivät kuulu asetuksessa määriteltyyn toimialaan, on annettava perusteet sille, miksi tuelle on tarvetta ja miksi liikevaihto on laskenut koronan takia. Asetuksessa ovat mukana ne toimialat, joiden liikevaihto on laskenut vähintään 10% tukikaudella. (Valtioneuvosto, 2021.)

Ensimmäiseen ja toiseen kierrokseen verrattuna tuella korvattavien joustamattomien kustannusten määritelmää on täsmennetty jonkin verran ja muutoksia hyväksyttäviin tukikauden kustannuksiin on tehty. Kolmannella kierroksella esimerkiksi työnantajan sivukulut, kuten sosiaaliturvamaksut hyväksyttäisiin osaksi tukikauden kustannuksia prosenttimääräisenä osuutena tukikauden palkkakuluista. (Valtiokonttori, 2021.)

Yksinyrittäjätuki tulee myös osaksi Valtiokonttorista haettavaa kustannustukea, eikä kuntien myöntämästä yksityisyrittäjien tuesta tule enää uutta hakukierrosta. Mikäli tukiehdot täyttyvät, tukea jaettaisiin yksinyrittäjälle vähintään 2000 euroa. Aiemmilla hakukierroksilla tukea ei ole maksettu, vaikka tukiehdot täyttyisivät, mikäli maksettava summa olisi laskennallisesti jäänyt alle 2000 euron. Hakijalla on oltava Y-tunnus ja tukikaudella hyväksyttävää kustannuksia vähintään 2000 euron edestä. Liikevaihdolle ei ole määritelty alarajaa. (Valtiokonttori, 2021.)

Tuen enimmäismäärää on tarkoitus nostaa ja aiemman 500 000 euron ylärajan sijaan, yläraja kolmannella hakukierroksella olisi 1 000 000 euroa. Jo myönnetyt tuet huomioidaan tukien maksussa aivan kuten aiemminkin kierroksilla mutta niiden yhteenlaskettu määrä nousee 1,8 miljoonaan, rajan ollessa aiemmin 800 000 euroa. Kolmannen kierroksen budjetti on 380 miljoonaa euroa. (Valtiokonttori, 2021.)

6 KORONATUKITOIMET YRITYSTEN NÄKÖKULMASTA

Suomen Yrittäjät, Suomen Elinkeino- ja Kehitysyhteistyöt SEKES, Suomen Uusyrityskeskukset ja Kuntaliitto tekivät yhteistyötä ja perustivat keväällä 2020 ”Alueesi korona-apu yrittäjälle” -sivuston, jonka tavoitteena oli jakaa ja antaa mahdollisimman paljon tietoa koronatukiin liittyen. Kaikkien edellä mainittujen tahojen tiedot koottiin yhteen paikkaan, mm. yrittajat.fi -sivustolle sekä uusyrityskeskus.fi -sivustolle, jotta yritysten olisi ne helppo löytää ja tarjolla olisi apua pandemian aiheuttaman poikkeus-tilanteen vuoksi. Yhteistyön keskeisimpänä tavoitteena oli tarjota maksutonta, osaavaa ja luotettavaa neuvontaa koronatukien hakemisen suhteen. Yhteistyöverkoston liittyi myös kuntien elinkeinotoimijoita, henkilöitä Metsäkeskuksesta ja ProAgriasta. Noin 600 henkilöä työskenteli verkostossa yritysneuvojina. Kesäkuun 2020 loppuun mennessä neuvontatapahtumia verkoston kautta tehtiin yhteensä yli 30 000 ja toiminta on jatkunut tämän jälkeenkin. (Suomen Yrittäjät ym., 2020, s. 3)

Kuva 14. Alueesi korona-apu yrittäjälle -verkosto toteutettiin usean tahon yhteistyön tuloksena (Suomen Yrittäjät ym.)

Verkostossa mukana olleiden yritysneuvojien näkemyksiä ja kokemuksia haluttiin kartoittaa toteuttamalla kysely koskien erilaisia tukimuotoja, niiden ohjeistuksia, toimivuutta ja edelleen kehittämisen tarvetta. Tavoitteena oli myös saada vinkkejä ja ideoita siihen, miten yhteistyöorganisaatiossa toimivien eri tahojen yhteistyötä voitaisiin entisestään kehittää, jotta saataisiin pk-yrityksille suunnattu palvelukokonaisuus, joka

auttaisi yrittäjiä kohtaamaan koronaa vastaavat liiketoiminnan epäjatkuvuudet sekä selviytymään niistä paremmin tarjolla olevien keinojen avulla. Tavoitteena oli myös pyrkiä hyödyntämään kerättyä tietoa jakamalla se virkamiehille, valmistelijoille ja poliittisille päättäjille keskustelussa yritysten tarpeesta ja maksuttoman yritysneuvonnan roolista siinä. (Suomen Yrittäjät ym., 2020, s. 5)

Kysely toteutettiin 3.9-11.9.2020. Pääkohderyhmänä oli 741 henkilöä, jotka osallistuivat kevään aikana pidettyihin webinaareihin ja näistä 289 antoi vastauksen kyselyyn. Tämä vastaa noin 39% otantaa koko kohderyhmästä. Raportin mukaan tulosten merkityksellisyyttä tukee se, että kyselyyn vastanneet henkilöt eli yritysneuvojat palvelivat tuhansia yrittäjiä koronakriisin aikana. (Suomen Yrittäjät ym., 2020, s. 6)

6.1 Suomen Yrittäjien & yhteistyökumppaneiden teettämän kyselyn tulokset

Kyselyn keskeisimpiä havaintoja ja johtopäätöksiä oli mm. se, että yritysneuvonnalle on ollut koronakriisin aikana valtava tarve ja yhteydenottojen määrä on kasvanut runsaasti. Lisäksi koettiin, että tukien myöntämisen perusteita ja tulkintaa muutettiin jatkuvasti ja jopa yritysneuvojien oli tässä välillä vaikeaa pysyä mukana. Perusteiden muuttuminen kesken hakuprosessien koettiin myös negatiivisesti, sillä sen katsottiin asettavan hakijat eriarvoiseen asemaan. Keskeisimmiksi tukimuodoiksi koettiin kyselyn perusteella ELY-keskuksen ja Business Finlandin kehittämistuki, kuntien myöntämä yksinyrittäjien tuki sekä Valtiokonttorin kustannustuki. Näistä toimivimmaksi koettiin yksinyrittäjien tuki, yrittäjän työttömyysturva ja starttirahan pidentäminen, huonoiten toimivammaksi taas katsottiin Valtiokonttorin kustannustuki. Kyselyn mukaan tukimuodot tulivat myös haettavaksi väärässä järjestyksessä, esimerkiksi kustannustuki olisi pitänyt tulla ensin, kehittämistuki vasta tämän jälkeen. Kyselyn mukaan koronatuille katsottiin olevan jatkossakin tarvetta ja kohderyhmistä tärkeimmäksi koettiin pk-yritykset, yksinyrittäjät ja työllistävät yritykset. (Suomen Yrittäjät ym., 2020, s. 8)

Kyselyyn vastanneista yritysneuvojista yli puolet edusti kehitys yhteistyötä, lähes neljännes kuntia tai kaupunkeja ja vajaa viidesosa uusyrityskeskuksia. Yrittäjäjärjestöjen

eri neuvontatyöhän osallistuneita oli noin kymmenesosa vastaajista. Lisäksi vastaajien joukossa oli myös vastauksia mm. yrityshautomojen, TE-toimistojen ja oppilaitosten edustajilta. (Suomen Yrittäjät ym., 2020, s. 10)

Kyselyssä tiedusteltiin mm. erilaisten tukimuotojen oikein kohdistumista ja odotusten mukaista toimivuutta. Arvosteluasteikko oli 1-5 ja arvioitavana oli 8 erilaista tukimuotoa, mm. ELY-keskuksen ja Business Finlandin tuet, Yksinyrittäjien tuet, Valtiokonttorin kustannustuki ja KEHA:n jakama ravintolatuki. Keskiarvollisesti (3,98) parhaimman arvosanan tukitoimena sai starttirahan pidentäminen 12 kuukaudesta 18 kuukauteen, lähes saman arvosanan (3,97) sai tuki yrittäjän oikeudesta työttömyysturvaan ja huonoimman arvosanan (2,28) sai Valtiokonttorin jakama kustannustuki. Kun kysyttiin em. tukiin laadittuja ohjeistuksia ja niiden toimivuutta, huonoimman arvosanan sai tässäkin Valtion Kustannustuki, samalle arvosanalle (keskiarvo 3,3) sijoittui myös KEHA:n jakama ravintolatuki. (Suomen Yrittäjät ym., 2020, s. 10)

	1	2	3	4	5	Keski-arvo	Medi-aani
Business Finlandin jakama tuki	2,14 %	18,86 %	46,26 %	29,18 %	3,56 %	3,13	3
ELY-keskusten jakama tuki	1,07 %	8,54 %	41,99 %	42,35 %	6,05 %	3,44	3
Kuntien jakama Yksinyrittäjän tuki	1,07 %	7,83 %	15,66 %	45,91 %	29,53 %	3,95	4
Valtiokonttorin jakama Kustannustuki	20,94 %	44,76 %	22,02 %	9,75 %	2,53 %	2,28	2
KEHA:n jakama Ravintolatuki	1,14 %	17,8 %	51,89 %	24,62 %	4,55 %	3,14	3
Finnveran lainat ja takaukset	8,58 %	26,12 %	35,07 %	26,87 %	3,36 %	2,9	3
Yrittäjän oikeus työttömyysturvaan	1,47 %	4,04 %	16,18 %	52,57 %	25,74 %	3,97	4
Starttirahan pidennys 12 kuukaudesta 18 kuukauteen	1,85 %	4,45 %	18,89 %	43,7 %	31,11 %	3,98	4

Kuva 15. Tukimuotojen oikein kohdistumisen ja toimivuuden arviointi (Suomen Yrittäjät ym.)

Raportin mukaan kyselyyn vastanneet antoivat Valtiokonttorin kustannustuesta palautetta koskien mm. sen tarpeellisuutta mutta aivan liian myöhäistä ja suppeaa mahdollisuutta hakea tukea. Kyselyn vastausten mukaan kyseinen tuki olisi pitänyt tulla haettavaksi ensimmäiseksi. Hakeminen koettiin selkeäksi mutta itse tukeen ja erityisesti sen saamisen kriteereihin kohdistui voimakasta kritiikkiä ja tuki koettiin yleisesti ottaen epäonnistuneeksi. Kyselyn vastausten perusteella tuen katsottiin palvelleen parhaiten isoja työllistäjiä ja isoa vuokraa maksavia yrityksiä, pienten ja mikroyritysten taas jäädessä tuen ulkopuolelle. Kustannustuen leikkuri koettiin liian suureksi

eivätkä kausiluontoisesti toimivat yritykset tai pienet kustannukset omaavat yritykset päässeet tuen piiriin. Myös 2000 euron alaraja katsottiin mikroyrittäjien kannalta huonoksi ja toimialarajaus liian tiukaksi. Ylipäänsä tuki ei palautteen mukaan toiminut hyvin, se koettiin epäonnistuneeksi ja väliinputoajia oli paljon. (Suomen Yrittäjät ym., 2020, s. 16)

Kyselyssä kysyttiin myös mahdollisten jatkossa tulevien koronatukien kohdistamisesta ja vastaajilla oli mahdollisuus vastata 1-3 mielestään tärkeintä kohdetta. Vaihtoehtoja oli 8, joukossa oli mm. Suuryritykset, pk-yritykset, yksinyrittäjät, aloittavat yritykset ja työllistävät yritykset. Tärkeimmäksi kohderyhmäksi saamaan tukia jatkossa katsottiin pk-yritykset, 59% äänimäärällä. 53% saivat yksinyrittäjät. Kun taas kysyttiin mihin koronatukia tulisi kohdistaa, suurimmaksi kohteiksi nousivat palkat ja työllistäminen (76%) sekä kiinteät kustannukset (73%). Muut kohteet kuten tuotekehitys, yleisesti kehittämishankkeet ja esimerkiksi yritysten digivalmiuksien parantaminen saivat kaikki vain noin 20-25% kannatuksen. (Suomen Yrittäjät ym., 2020, s. 21)

7 YHTEENVETO

Kokonaisuutena voitaneen sanoa, että vuonna 2020 tehtiin valtion taholta lukuisia tukitoimenpiteitä, joilla pyrittiin parantamaan koronapandemiasta kärsineiden yritysten asemaa ja mahdollistamaan yritysten toiminnan jatkuminen. Suomessa on myös ennen koronapandemiaa ollut useita erilaisia tukimuotoja yrityksille, joita sitten koronapandemian myötä on muokattu sekä tarjolle on tuotu uusiakin tukimuotoja. Tuissa on myös pyritty huomioimaan yrityksen taloudellinen tilanne ja koronapandemian merkitys toiminnalle asettamalla kriteereitä, kuten selvästi laskenut liikevaihto, tuen myöntämiselle.

Epäilemättä tuille on myös ollut suuri tarve, sekä pienissä että isommissa yrityksissä, joka voidaan päätellä tukihakemusten määrästä ja työttömien määrän ja työllisyysasteen kasvusta. Myös lopettaneiden yritysten määrän kasvu kertoo yritysten vaikeuksista ja tätä myötä tuen tarpeesta. Kuten opinnäytetyössä mainitaan, konkurssilain väliaikainen muutos, muut tukitoimet ja verottajan myöntämät helpotukset ovat myös luultavasti vaikuttaneet tilastokeskuksen tilastoihin yritysten konkurssien määrästä ja todellisuudessa määrä saattaa olla suurempi kuin nykyisten tilastojen valossa voidaan katsoa olevan.

Uutisointia asiasta on ollut paljon erilaisissa medioissa. Otsikoiden antama kuva vaikuttaa välillä hieman kärjistetyltä suhteessa itse uutisen sisältöön, erityisesti puhuttaessa tukien määrästä ja myöntämisperusteista. Esimerkiksi uutinen YLEllä, jossa mainitaan ”hövelistä” tukien jakamisesta ja myöntämisestä ei välttämättä ole linjassa sen suhteen, miten tukea todellisuudessa myönnettiin, sillä toisella kierroksella yli 60% hakeneista sai kuitenkin kielteisen päätöksen. Myös otsikoissa käytetyt termit, kuten ”jättipotti”, ”jättituki” ja ”jättilistä” saattavat antaa lukijalle jossain määrin vääristyneen tai virheellisen kuvan todellisuudesta, sillä näitä lukuja ei useimmiten ole suhteutettu mihinkään. Tämä saattaa jättää hieman vajavaisen tai kyseenalaisen kuvan siitä, mihin ja miten suureen määrään sanalla ”jätti” mahdollisesti viitataan.

Mitä tulee kustannustukeen ja sen myöntämisperusteisiin, voitaneen sanoa kriteerien olleen kohtuuttoman tiukat koska ensimmäisellä kierroksella 73% kaikista hakijoista

sai kielteisen päätöksen. Tukea jäi myös jakamatta yli puolet suunnitellusta tukisummasta, joka myös osaltaan viittaa siihen, että tukea oli vaikea saada ja alun perin sitä oli suunniteltu jaettavaksi huomattavasti enemmän. Toista kierrosta varten tehtyjen muutosten jälkeenkin hylättyjen hakemusten määrä oli yli 60%. Toiselle kierrokselle tehtiin muutoksia, jotta tuki vastaisi paremmin eniten pandemiasta kärsineiden yritysten tarpeeseen mutta tässä voitaneen sanoa ainakin jossain määrin epäonnistuneen, sillä hylkäysprosentti oli edelleenkin korkea. Hakemuksia toiselle kierrokselle tuli 43% enemmän kuin ensimmäiselle kierrokselle, joka saattaa kertoa siitä, että tukeen tehdyt muutokset mahdollistivat hakemuksen lähettämisen ja mahdollisuuden tuen saamiseen. Luultavasti 20 000€ minimi liikevaihtorajan poisto ja vertailukauden pituuden muutos kannustivat pieniä yrityksiä hakemaan tukea, sillä toisella kierroksella kaikista hakijoista 89% oli pieniä, alle 10 henkilön yrityksiä. Ensimmäisellä kierroksella vastaava luku vastaavassa ryhmässä oli 84%.

Suurten yritysten kohdalla taas hakemusten osuus pieneni toisella kierroksella ja hylkäysprosentti kasvoi tuntuvasti (25% -> 46%). Tämä saattaa kertoa siitä, että useilla isoilla yrityksillä on tullut tuen maksimimäärän raja täyteen, sillä se oli ensimmäisellä ja toisella kierroksella sama 800 000€. Näin ollen tukea ei ole lähdetty hakemaan ollenkaan tai jos sitä on haettu, sitä ei ole ennen mainitusta syystä myönnetty. Mitä tulee hakemusten määrän kasvamiseen, voitaneen sanoa, että tehdyistä muutoksista on ollut jonkin verran hyötyä, sillä useampi yritys on lähtenyt tukea hakemaan ja hylättyjen määrä on hieman pienentynyt. Kokonaisuutena siis muutokset ovat johtaneet yritysten kannalta niin sanotusti parempaan lopputulokseen mutta vaikka hylättyjen määrä onkin pienentynyt, on se silti suhteettoman suuri. Tämän perusteella voitaneen sanoa, että tehdyistä muutoksista oli jonkin verran apua mutta kustannustuki ei silti toisellaan kierroksella toiminut erityisen hyvin, jos tarkastellaan sitä siitä näkökulmasta, että tukea myönnettiin vain alle 40% hakijoista.

Lienee syytä miettiä, mistä syystä hakemusten hylkäysprosentti on niin suuri; ovatko kriteerit liian tiukat, ovatko hakijat tehneet/ymmärtäneet hakemuksia/kriteereitä väärin, onko hakijayritysten taloudellinen tilanne niin hyvä, ettei tuelle todellisuudessa ole tarvetta ja siksi hakemus hylätään vai onko syynä mahdollisesti jokin muu tai useamman edellä mainitun yhteisvaikutus. Myös sitä voidaan tarkastella, mikä prosenttisuhte hylättyjen ja hyväksytyjen välillä kertoisi tuen onnistumisesta tai

epäonnistumisesta. Jos tähän otetaan tavoitteeksi/optimaaliseksi tulokseksi esimerkiksi suhde 50-50, toisellakin kierroksella jäädään tästä vielä melko kauas suhdelukujen ollessa 62-38.

Suomen Yrittäjien ja yhteistyökumppaneiden teettämän kyselyn perusteella myös pystyttiin osoittamaan melko selväsanaisesti yrittäjien ja yritysten tyytymättömyys erityisesti kustannustukeen, jonka ensimmäisen kierroksen jälkeen kysely teetettiin. Kriittikin kohteina olivat muun muassa tuen huono palvelevuus pienyrittäjiä ja kausityötä tekeviä kohtaan, sekä 2000 euron alaraja, joka olikin syynä suureen osaan hylättyjä hakemuksia. Mielenkiintoista onkin, miksei tätä alarajaa muutettu palautteen ja tulosten perusteella eikä opinnäytetyötä tehdessä ole myöskään löytynyt mistään tietoa tai perustelua sille, mihin 2000 euron alaraja perustuu. Muutokset tukikauden pidentämiseen saattoivat parantaa kausityöntekijöiden asemaa, joiden koettiin palautteen perusteella jäävän tuen ulkopuolelle. Myös vertailukauden 20 000 euron minimirajan poisto saattoi vaikuttaa positiivisesti pienyrittäjien asemaan mutta toisaalta moni saattoi jäädä tuen ulkopuolelle 2000 euron alarajan vuoksi, vaikka minimirajan poistumisen vuoksi olisikin täyttänyt siltä osin hakukriteerit toisella kierroksella.

Samana kyselyn tuloksissa mielenkiintoa herättävä seikka on myös se, että kyselyn perusteella starttirahan pidentäminen ja yrittäjän työttömyysturva koettiin parhaiten toimivimmiksi tukimuodoiksi. Kyseiset tukimuodot ovat olleet olemassa jo ennen koronapandemiaa ja pandemian vuoksi niitä hieman muutettiin. Starttiraha mahdollistaa aloittavalle yrittäjälle toimeentulon alkujalle, jolloin yritys ei välttämättä tuota tulosta (korona aikana tuen maksimimäärän saantiaikaa pidennettiin) ja työttömyysturvan piiriin kuuluminen (mahdollista pandemian aikana myös yrittäjälle) oikeuttaa työttömyystukeen, mikäli ei saa riittävää elantoa omasta yritystoiminnastaan. Molemmat tukimuodot siis tukevat yrittäjän henkilökohtaista toimeentuloa, eivät varsinaisesti itse yrityksen toimintaa, sen kiinteitä kuluja tai sen kehittymistä. Lienee syytä pohtia, onko nämä tukimuodot saatu siitä syystä toimivimmiksi, että ne ovat olleet olemassa jo ennen pandemiaa ja voiko työttömyyskorvauksen maksaminen työskentelevälle jotenkin vääristää tuen alkuperäistä tarkoitusta ja merkitystä tai vaikuttaa työn tekoon, siihen suhtautumiseen tai asennoitumiseen.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Lienee selvää, että kustannustukeen on tehty parannuksia ja muutoksia, joiden voidaan katsoa parantaneen kokonaisuudessaan tuen toimivuutta. Tästä huolimatta lienee myös selvää, että tuen kehittämiseen ja muutoksiin olisi edelleen tarvetta. Yhtenä suurimmista ongelmakohdista voidaan katsoa olevan tuen 2000 euron alaraja, jonka poistamisesta on kolmannelle kierrokselle keskusteltu. Pienyrittäjien, joiden kiinteät kulutkin saattavat olla pienet, kohdalla voidaan olettaa jopa 1000 euron tukirahalla olevan merkitys yrityksen toiminnan jatkamisen mahdollistamiseksi ja tästä syystä voisi olla täysin perusteltua alentaa rajaa tai poistaa se kokonaan. Ei ole myöskään esitetty mitään varsinaista syytä tai selitystä sille, miksi 2000 euroa pienempiä summia ei olisi mahdollista maksaa yrityksille. Myös 30% liikevaihdon laskun vaatimus on saanut paljon kritiikkiä ja erityisesti koska sitä tarkastellaan aina tietyillä ajanjaksoilla, ei se välttämättä anna todellista kuvaa yrityksen tilanteesta. Tilanteessa saattaisi auttaa, että liikevaihdon lasku voitaisiin tarkastella pidemmältä aikaväliltä, josta keskiarvo laskettaisiin. Myös 30% liikevaihdon laskun voidaan katsoa olevan melko merkittävä ja joissain tapauksissa saattaa olla, että nopea, vähimmillään 30% lasku liikevaihdossa on jo ajanut yrityksen tilanteeseen, jossa ei ole enää toimintaedellytyksiä eivätkä tuet tässä kohtaa enää yritystä auta. Koska myös koko toimialan liikevaihdon laskua on oltava 10%, voisi olla perusteltua miettiä 30 prosentin rajan alentamista esimerkiksi 20 prosenttiin, jolloin tukien piiriin voisivat kuulua useammat, joilla on selvää pandemiasta johtuvaa toiminnan alenemista, jonka 20% liikevaihdon laskun voidaan katsoa osoittavan. On syytä huomioida, että liikevaihto on kuitenkin vain yksi mittari yrityksen toiminnalle ja vaikei yrityksen liikevaihto olisikaan laskenut, vaan jopa noussut, yritys saattaa silti olla maksuvaikeuksissa useista eri syistä ja pandemia on voinut vaikuttaa merkittävästi sen tekemään tulokseen.

Mitä tulee kustannustuen laskentakaavaan ja siinä huomioitaviin palkkakustannuksiin, ei kaava huomioi ollenkaan pienyrittäjiä ja yksinyrittäjiä, joilla ei välttämättä ole työvoimaa. Moni saattaa jättää taloudellisesta haastavina aikoina palkkoja itselleen maksamatta, jolloin kaavan mukaan ei ole oikeutettu tukeen, sillä palkat tarkistetaan tulorekisteristä. Tässä voisi siis olla joku minimimäärä, joka aina laskettaisiin mukaan, mikäli yrittäjänä toimiva ei ole pystynyt yrityksen tililtä palkkaa itselleen maksamaan.

Osa yrittäjistä on myös saattanut jättää itselleen palkkoja maksamatta, jotta saisi kaikki yrityksen kulut hoidettua ja näin turvattua sen jatkuvuutta. Tämä ei silti välttämättä tarkoita sitä, että yrityksellä menisi niin hyvin, ettei se olisi oikeutettu tukeen ja nykyisen laskukaavan mukaan tilanne saattaa helposti näyttäytyä vääristyneenä.

Saattaisi olla myös tarpeen tarkastella muutamia tapauksia konkreettisesti esimerkin omaisin keinoin ja tämän perusteella tutkia ja arvioida miten tukien hakeminen mahdollistuu erilaisille ja erikokoisille yrityksille. Tämän avulla pystytään mahdollisesti löytämään ongelmakohtia ja selvittämään ns. väliinputoajia, jotka syystä tai toisesta jäävät tuen ulkopuolelle. Nämä todelliset tapaukset saattaisivat antaa paremman käsityksen ja ymmärryksen siitä, miten tuki käytännössä käyttäytyy, sillä vaikka se teoriassa saattaisikin vaikuttaa hyvältä, voi käytännön toteutus olla toinen. Kahden jo järjestetyn kierroksen ja tuhansien hylättyjen hakemusten jälkeen on mahdollista saada tutkittavaksi paljon materiaalia, joka saattaisi auttaa kehitystoimenpiteissä.

On myös selvää, että eri kokoisten yritysten tarpeet, mahdollisuudet ja toimintaedellytykset sekä -odotukset ovat hyvin erilaisia ja tästä syystä voisi olla myös syytä miettiä erilaisia tukimuotoja erikokoisille yrityksille. Nykyisessä kustannustuessa samaa laskukaavaa käytetään sekä yhden hengen yritykselle että satoja henkilöitä työllistävän yrityksen kohdalla, jotka eivät useimmiten kuitenkaan missään muussa tilanteessa ole vertailukelpoiset. Tukien oikein kohdentamisen kannalta voisi olla järkevää jakaa myös tukimuotoja eri ryhmiin, kuten yrityksetkin on kokonsa mukaan jaettu ryhmiin.

LÄHTEET

Duodecim Terveyskirjasto. (2021). Uusi koronavirus (COVID-19). Haettu 25.1.2021 osoitteesta https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01257

World Health Organization. (2021). Haettu 26.1.2021 osoitteesta <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2021). Ajankohtaista koronaviruksesta. Haettu 26.1.2021 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tilannekatsaus-koronaviruksesta>

Helsingin Sanomat. (2020). Tartunta varmistui koronavirukseksi Suomessa – Tämä tapauksesta tiedetään nyt. Haettu 26.1.2021 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006387778.html>

YLE uutiset verkkosivusto. Tulikukka De Flores. (2020). THL:n ennuste: Noin 11300 ihmistä tarvitsee sairaalahoitoa ja noin 3600 tehohoitoa – ylilääkäri: ”Suuruusluokat ennallaan”. Haettu 26.1.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11274784>

YLE uutiset verkkosivusto. Petri Kivimäki. (2020.) Koronan piti täyttää teho-osastot mutta ne jäivätkin tyhjilleen: ”On isomman arvioinnin paikka”, sanoo perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja. Haettu 26.1.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11558435>

Valtioneuvoston Periaatepäätös VNK/2020/57. (2020.) Valtioneuvoston yleisistunto 6.5.2020.

Tilastokeskus. (2020.) Talouden tilannekuva. Haettu 26.1.2021 osoitteesta <http://www.stat.fi/ajk/koronavirus/koronavirus-ajankohtaista-tilastotietoa/miten-vaiikutukset-nakyvat-tilastoissa/talouden-tilannekuva>

Suomen Yrittäjät. (2021.) Yrittäjyys Suomessa. Haettu 27.1.2021 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/yrittajyys-suomessa-316363>

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto. (2020.) Ilman yrittäjiä Suomi pysähtyisi – Valtakunnallisena Yrittäjän päivänä 5.9 kiitetään yrittäjiä. Haettu 27.1.2021 osoitteesta https://www.mtk.fi/-/yrittajan_paiva-2

Tilastokeskus. (2021.) Yrityksiä aloitti vuoden takaista vähemmän ja lopetti enemmän. Haettu 27.1.2021 osoitteesta http://www.tilastokeskus.fi/til/aly/2020/03/aly_2020_03_2021-01-21_tie_001_fi.html

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020.) Alueellinen tilannekuva ja kehitysnäkymät. Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto. Helsinki. Haettu 14.5.2021 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162320/TEM_2020_35.pdf

Suomen virallinen tilasto (SVT). Työvoimatutkimus. ISSN=1798-7830. Helsinki. Tilastokeskus. (2021.) Haettu 14.4.2021 <http://www.stat.fi/til/tyti/2021/02/>

Accountor Go. (n.d.) Yrittäjän tuet- Mitä tukia aloitteleva yrittäjä voi saada? Haettu 2.2.2021 osoitteesta <https://go.accountor.fi/aloittavan-yrittajan-tuet/>

Työ- ja elinkeinotoimisto. (2021.) Starttiraha – aloittavan yrittäjän tuki. Haettu 2.2.2021 osoitteesta https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/tyollisty_palkkatukikortilla/palkkatuki_tarkoitettu/index.html

Työ- ja elinkeinotoimisto. (2021.) Palkkatuki on tarkoitettu. Haettu 2.2.2021 osoitteesta https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/tyollisty_palkkatukikortilla/palkkatuki_tarkoitettu/index.html

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. (2021.) Yrityksen kehittämisavustus. Haettu 2.2.2021 osoitteesta <https://www.ely-keskus.fi/yrityksen-kehittamisavustus>

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. (2021.) Kehittämispalvelut – Yleisesittely. Haettu 2.2.2021 osoitteesta <https://www.ely-keskus.fi/web/yritystenkehittamispalvelut/kehittamispalvelut>

Business Finland. (n.d.) Business Finlandin rahoitusehdot. Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/ohjeet-ehdot-ja-lomakkeet/rahoitusehdot>

Finnvera. (2021.) Finnvera lyhyesti. Haettu 2.2.2021 osoitteesta <https://www.finnvera.fi/finnvera/tietoa-finnverasta>

Finnvera. (2021.) Ajankohtaista yrityksille. Haettu 2.2.2021 osoitteesta <https://www.finnvera.fi/kasvu/ajankohtaista-yrityksille>

Tilitoimisto Pulkkinen. (2020.) Mistä apua ja tukea yrityksille koronakriisin keskellä? Haettu 4.2.2021 osoitteesta <https://www.tilitoimistopulkkinen.fi/ajankohtaista/valtion-maksamat-yritystuet>

Valtioneuvoston tiedote. Valtioneuvoston viestintäosasto. (2020.) Valtion rahoitusta yrityksille koronavirustilanteessa vahvistetaan – yritystukiin miljardi euroa. Haettu 4.2.2021 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/valtion-rahoitusta-yrityksille-koronavirustilanteessa-vahvistetaan-yritystukiin-miljardi-euroa>

Suomen Yrittäjät. (2020.) HS: Yrityksille tulossa miljardin verran suoria tukia koronan vuoksi. Haettu 4.2.2021 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/uutiset/623027-hs-yrityksille-tulossa-miljardin-euron-verran-suoria-tukia-koronan-vuoksi#89570a9a>

Valtioneuvoston tiedote. Valtioneuvoston viestintäosasto. (2020.) Hallitus päätti vuoden 2020 toisesta lisätalousarvioesityksestä sekä julkisten talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024. Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-paatti-vuoden-2020-toisesta-lisatalousarvioesityksesta-seka-julkisen-talouden-suunnitelmasta-vuosille-2021-2024>

Eduskunta. (2020.) Hallituksen esitys HE/91 2020 vp. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_91+2020.aspx

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. (2020.) ELY-keskusten koronarahoituksen jakautuminen. Haettu 4.2.2021 osoitteesta <https://www.ely-keskus.fi/ely-keskusten-koronarahoituksen-jakautuminen>

Business Finland. (2020.) Häiriötilannerahoituksen rahoituspäätökset loppusuoralla – Kaupan alaa, teollisuutta sekä matkailu- ja ravintola-alaa rahoitettu eniten. Haettu 4.2.2021 osoitteesta <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/tiedotteet/2020/hairiotilannerahoituksen-rahoituspaatokset-loppusuoralla--kaupan-alaa-teollisuutta-seka-matkailu--ja-ravintola-alaa-rahoitettu-eniten>

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. (2020.) ELY-keskusten rahoitus yrityksille koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa. Haettu 5.2.2021 osoitteesta <https://www.ely-keskus.fi/poikkeusrahoitus>

Business Finland. (2020.) Liiketoiminnan kehitysrahoitus häiriötilanteissa. Haettu 5.2.2020 osoitteesta <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/hairiotilannerahoitus>

KEHA-keskus. (2020.) Tuet ja hyvitykset ravitsemisyriyksille. Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://www.keha-keskus.fi/poikkeusrahoitus/mara>

Kuntaliitto. Tiedote. (2020.) Yksinyrittäjille 2000 euron toimintatuki koronavirustilanteessa – haku avautuu mahdollisimman pian. Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2020/yksinyrittajille-2000-euron-toimintatuki-koronavirustilanteessa-haku-avautuu>

Kela. (2021.) Yrittäjän väliaikainen työttömyysturva. Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://www.kela.fi/tyottomyysturva-yrittaja>

Valtiokonttori. (2020.) Usein kysyttyä yritysten kustannustuesta (ensimmäinen hakukierros). Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://www.valtiokonttori.fi/yleinen/usein-kysyttya-yritysten-kustannustuesta-1-hakukierros/#5ebf48b2>

Valtiokonttori. (2020.) Usein kysyttyä yritysten kustannustuesta (toinen hakukierros). Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://www.valtiokonttori.fi/yleinen/usein-kysyttya-yritysten-kustannustuesta/#5ebf48b2>

Verohallinto. (2020.) Helpotettu maksujärjestely oli haettavissa 31.8.2020 asti. Haettu 8.2.2020 osoitteesta <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/korona/verohallinto-tukee-yrityksi%C3%A4-koronatilanteessa/voit-hakea-yrityksellesi-maksuj%C3%A4rjestely%C3%A4-helpotetu-in-ehdoin/>

Suomen Eläketurvakeskus. (2020.) YEL tarjoaa joustokeinoja yrittäjälle koronakriisissä. <https://www.etk.fi/blogit/yel-tarjoaa-joustokeinoja-yrittajalle-koronakriisissa/>

Oikeusministeriö. Hallituksen lakiehdotus. Mari Aalto. HE 46/2020, Konkurssilain väliaikainen muuttaminen. Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://oikeusministerio.fi/en/project?tunnus=OM039:00/2020>

Konkurssilain muutos. 291/2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200291>

Valiokunnan mietintö. LaVM 9/2020 vp. Haettu 8.2.2021 osoitteesta https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/LaVM_9+2020.aspx

Kauppalehti. Perttu Räisänen. (2020.) Länsimaat pyrkivät pelastamaan yrityksiä ja työpaikkoja massiivisilla apupaketeilla – Näin eri maat vastaavat koronan talousvaikutuksiin. Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/lansimaat-pyrkivat-pelastamaan-yrityksia-ja-tyopaikkoja-massiivisilla-apupaketeilla-nain-erimaat-vastaavat-koronan-talousvaikutuksiin/fa66b76f-7640-432b-9e85-25e2eb2fc653>

Suomen Yrittäjät. (2020.) Tanskan tukea kiinteisiin kuluihin on kiitelty – Millaisia koronatukia naapurimailla on käytössään? Haettu 8.2.2021 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/uutiset/626285-tanskan-tukea-kiinteisiin-kuluihin-kiitelty-millaisia-koronatukia-naapurimailla#89570a9a>

YLE uutiset verkkosivusto. Virpi Hukkanen, Jyri Hänninen. (2020.) Jättitukia konkurssikypsille ja nollaliikevaihtoa tehneille yrityksille – Yle selvitti koronaraha saaneiden yhtiöiden taloustiedot. Haettu 16.2.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11317731>

Iltä-Sanomat. Taloussanomat. Anna Nuutinen. (2020.) Katso IS:n jättilistat: Tässä ovat kaikki Business Finlandilta ja ELY-keskuksilta koronatukea saaneet yritykset. Haettu 16.2.2021 osoitteesta <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000006482421.html>

YLE uutiset verkkosivusto. Minna Pantzar. (2020.) Yrityksille tulossa pian jakoon jättipotti suoraa koronatukea jota jaetaan aiempaa hövelimmin. Haettu 16.2.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11609920>

Iltalehti. Verkkouutinen. (2021.) Haettu 14.4.2021 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/talous/a/511e3785-5f41-4c57-a375-7a86dded708f>

Business Finland. (2020.) Liiketoiminnan kehitysrahoitus häiriötilanteissa. Haettu 16.2.2021 osoitteesta <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/hairiotilannerahoitus>

Iltalehti. Hanna Gråsten. (2020.) Nämä 86 yritystä peruivat Business Finlandin koronatuken – nyt äänessä ovat 100 000 euron tuen palauttaneet: ”Mylläkkä oli melkoinen”. Haettu 16.2.2021 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/talous/a/2f5e597d-409b-477b-ae48-5773ba3c2d64>

Taloussanomat. (2020.) Näiltä yli 20 yritykseltä Business Finland on perinyt takaisin kiisteltäviä koronatukia- ”Kustannukset eivät ole olleet hyväksyttäviä”. Haettu 16.2.2021 osoitteesta <https://www.talouselama.fi/uutiset/nailta-yli-20-yritykselta-business-finland-on-perinyt-takaisin-kiisteltuja-koronatukia-kustannukset-eivat-ole-olleet-hyvakysyttavia/003dbaba-d348-46d8-8622-2f776320e769>

YLE uutiset verkkosivusto. Antje Tolpo. (2021.) Yrittäjät joutuvat maksamaan koronatukea takaisin – ELY-keskusten omasta virheestä tuhansien eurojen tappiot: ”Sen minkä piti auttaa, olikin naula arkkuun”. Haettu 16.2.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11751805>

Valtiokonttori. (2020.) Yritysten kustannustuki (toinen hakukierros). Haettu 24.2.2021 osoitteesta https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/korvaus-ja-vahinkopalvelut/yritysten-kustannustuki/#yleista-tietoa-tuesta_milloin-tukea-voi-hakea

Valtiokonttori. (2021.) Tilastoja: Kustannustuki (1. Hakukierros, heinä-elokuu 2020). Haettu 1.3.2021 osoitteesta <https://www.valtiokonttori.fi/tilastot-ja-raportit/tilastoja-korvaus-ja-vahinkopalveluista/tilastoja-yritystuki/#5ebf48b2>

Valtiokonttori. (2021.) Yritysten kustannustuki (toinen hakukierros). Haettu 1.3.2021 osoitteesta https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/korvaus-ja-vahinkopalvelut/yritysten-kustannustuki/#yleista-tietoa-tuesta_joustamattomat-liiketoiminnan-kulut-ja-menetykset

Valtiokonttori. (2021.) Tilastoja: Kustannustuki (toinen kierros). Haettu 9.3.2021 osoitteesta <https://www.valtiokonttori.fi/tilastot-ja-raportit/tilastoja-korvaus-ja-vahinkopalveluista/tilastoja-kustannustuki-toinen-hakukierros/>

Valtiokonttori. (2021.) Usein kysyttyä yritysten kustannustuesta (toinen kierros). Haettu 9.3.2021 osoitteesta <https://www.valtiokonttori.fi/yleinen/usein-kysyttya-yritysten-kustannustuesta/>

Valtioneuvosto. (2021.) Lakiesitys eduskuntaan: Kustannustuen kolmas hakukierros alkaa huhtikuussa, yksinyrittäjät mukana tuessa. Haettu 9.3.2021 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/lakiesitys-eduskuntaan-kustannustuen-kolmas-hakukierros-alkaa-huhtikuussa-yksinyrittajat-mukana-tuessa>

Eduskunta. Hallituksen esitys HE 205/2020 vp. (2020.) Haettu 9.3.2021 osoitteesta https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_205+2020.aspx

Suomen Yrittäjät, Kuntaliitto, Suomen Elinkeino- ja kehitysyhteistyöt, Suomen Uusyrityskeskukset ry. (2020.) Miten yritysten koronatuett onnistuivat? Yritysneuvojille suunnatun kyselyn tulokset. Haettu 16.3.2021 osoitteesta https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/miten_yritysten_koronatuett_onnistuivat_092020.pdf